ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԴՐԱԳԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԿԱՄԲԱԳՐՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ

Téléphone : GOBelins 15 - 70
17, Rue Damesme, PARIS (13)

(ՔԵՐԹԵԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՌԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ Գաղուքները	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՇԱԲԱԹ
1
ՅՈՒՆԻՍ
SAMEDI
1 JUIN
1940

Ժ.Զ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4364

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՆԴԻՐԸ ԱՅՆՔԱՆ ԱԼ ՊԱՐԶ ՉԻ

Ձիշդ երկու ամիս առաջ — Մարտ 29, 30 եւ 31 — կարգ մը խորհրդածութիւններ հրատարակեր էինք, ընկեր Ս. Աբարատեանի մէկ բանախօսութեան առթիւ (Պուքրէշի մէջ):

Ընկերը կը յայտարարէր, հրապարակաւ.

— « Այսօրուան մեր կացութիւնը, մեր ունեցած բոլոր տեսակի մտահոգութիւնները, մեր ապագայի հանդէպ ունեցած պատասխանատուութիւնը մեզ կը հարկադրեն արագօրէն կարգի իրատեսութիւն եւ նոյնիսկ հարաւային երկու երկիրներուն հետ մեր ունեցած փոխ-յարաբերութիւններու վերաքննութիւնը »:

Խնդիրը ծանրակչիռ հանգամանք ունենալով, ստիպուեցանք չօշափել այնքան որքան թոյլ կուտային օրուան պայմանները: Ընդհանրապէս չէ - տակի, հարցումներու ձեւով, տեղ - տեղ ալ եզրակացութեամբ:

Ահէն պարագայի մէջ, կ'ուզէինք ըսել թէ մութ են եւ լպրծուն պարզուած տեսութիւնները: Մանաւանդ օրուան այս ժամուն :

Ընկերը Աբարատեան հարկ զգաած է չորս երկար պրուքիւններ հրատարակել Արագի մէջ, իրրեւ պատասխան: (Ապրիլ 14, 21, 28 եւ մայիս 12, «Հայկական Մտահոգութիւնները») : Առաջին երեք թիւերը ժամանակին ստացանք · վերջինը, որ կը պարունակէ եզրակացութիւնը, մեր ձեռքը հասաւ մայիս 27ին, ուրեմն 15 օրէն):

Երբեք արամադրութիւն չունինք չարունակելու վիճաբանութիւնը : Քանի մը տող միայն, պարզապէս ի վերուքիւն: Ձիշդեցնելու համար թէ հարցը այնքան ալ պարզ չէ :

Ընկերը քանի մը տեղ կ'աղաղաքէ թէ «ծանրակչիռ խնդիրներ կան որ չեն ծեծուում հրապարակաւ»:

Եւ սակայն, ինք սէյէք եղածէն աւելի ծեծած է զանոնք: Եւ ծեծելով ծեծելով, յանգած է եզրակացութեան մը որ թերի է, միակողմանի է, եւ լրջօրէն մտածել կուտայ մեզի :

Արդարեւ, ի՞նչ է իր վերջնական տեսակէտը, այնքան մանուածապատ վերլուծումներէ վերջ·

— Առաջադրութիւններիս հիմնական միտքն այն է որ, հայ ժողովուրդը իր զան ու հայրենիքը լաւագոյն ձեւով պաշտպանելու համար՝ նախ պիտի դրաւէ արժանաւայել տեղը՝ կովկասեան ազգերի համագործակցութեան մէջ»: (21 ապրիլ) :

Բնչ անդին, նոյն կապակցութեամբ.— «Հարկ եղած դէպքում նոյնիսկ վերաքննութեան ենթարկելով հայ - թրքական փոխ - յարաբերութիւնները»:

Այս միտքը աւելի ընդլայնուած եւ պարզաբանուած, կը կարմէ եզրակացութիւնը չորրորդ եւ վերջին յօդուածին .

— « Երէկ չհասկացուեցինք քաղաքական իմաստութեան ու փորձառութեան պակասով: Ի՞նչ ունինք ասելիք այսօր :

Բան իս այն, որ «Հայ ժողովրդի չահը պահանջում է դրաւել իրեն արժանի տեղը կովկասեան ազգերի չարքում՝ փոխադարձ դիմումներով ու զոհողութիւններով »:

Մենք ճչդել ենք նաեւ մեր դիմումների ընդհանուր սահմանն ու ուղղութիւնը: Հարկ եղած դէպքում, կարող ենք ու պարտաւոր ենք, նոյնիսկ վերաքննութեան ենթարկել ու սրբագրել մեր ազգային քաղաքականութեան որոշ կողմերը ...:

Պիտի լինի՞ն հակառակորդներ: Անշուշտ: Բայց երկրի հայութիւնը միայն երախտապարտ կարող է լինել ...»:

Ինչպէս ըսինք, ոչ տրամադրութիւն ունինք, ոչ ալ օրուան պայմանները թոյլ կուտան չորսի տեղ 14 կտոր ձեռագիր մրոտել եւ ապացուցանել Հ. Հ. երբմնի ելմտական նախարարին թիւրատեսութիւնը :

Երկու խօսք միայն.— Իր բանաձեւը երեւութապէս տրամաբանական թուելով հանդերձ, կը բանայ ճամբայ մը որ ի վերջոյ մեր գլուխը քարին զարնել պիտի տայ :

Գոնէ կացութիւնը, դէպքերու ելեւէջները եւ պարզուած հեռանկարը տեսնէինք այնպէս ինչպէս որ կան, եւ ոչ թէ այնպէս ինչպէս որ հաճելի է կամ ուրիշներ կը փորձեն ցուցնել մեզի :— Շ.

Նոր հետապնդումներ հաւաքավարներու դէմ

Զինուորական Բ. տեսանին յանձնուեցան Ռոպէր Պլաչ, «Իմանիթէ»ի խմբագրական քարտուղարը եւ ուրիշ 32 համախոհներ: Պլաչ եւ իր մեղսակիցներէն տասը հոգի ամբաստանուած են իրրեւ դաւաճան, հետեւաբար ենթակայ են մահապատիժի, իսկ միւսները պիտի դատուին իրրեւ օրի - նադանց: Առանք թուղթիկներ բաժնած էին մեթրոյի եւ երկաթուղիներու կայարաններուն եւ վահաններուն մէջ, Գուլոնյը - Պիյանքուրի եւ Մոնթրէօյ - սու - Պուայի մէջ:

Զինուորական տեսանին յանձնուեցան նաեւ տէր եւ տիկին Նըվէօ, երկուքն ալ սաւիրիչ: Կինը հակաֆրանսական խօսքեր արտասանած էր յաճախորդներուն առջեւ, իսկ ամուսինը պատերազմէն երեք օր առաջ Ռուսիա զացած էր երեսփոխան Փրաչէի հետ եւ վերադարձին միասին բերած էր 430.000 ֆրանքի դումար մը: Ամբաստանեալը կ'ըսէ թէ առեւտրական չահերէ դոյացած էր այս դումարը:

Զինուորական Բ. տեսանը հինգ տարի բանտարկութեան դատապարտեց համախոհար գործիչ մը, Տէլմէյ, իսկ երեք տարի՝ ուրիշ մը, Ժան Առպուի: Անկուլէմի մէջ ձերբակալուեցան երկու պատանիներ, մէկը 18, միւսը 19 տարեկան, հակազգային քարոզութիւն կատարած ըլլալով: Նոյն քաղաքին պատերազմական տեսանը վեց ամիս բանտարկութեան դատապարտեց երկու Ֆրանսացիներ, որոնք անարգած էին կառավարութիւնը, իսկ մէկ տարուան՝ ուրիշ մը: Թերթերը ուրիշ հետապնդումներ եւ դատապարտութիւններ ալ կը ծանուցանեն :

ՀԱՅ ՍՊԱՆԵՐ.— Պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած վերջոյէ մը կը տեղեկանանք թէ պահեստի հարիւրապետի աստիճան տուացած է Եղիազար - եան (Հայաստանցի), իսկ դեր - տեղակալութեան բարձրացած են Լեւոն Պէրպէրեան եւ Յարութիւն Յունունց :

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԲԱՆԱԿԻՆ ԴԵՐԱԳՈՅՆ ՁԻԳԸ ԴԷՊԻ ԾՈՎ

40 ԹՇՆԱՄԻ ՁՕՐԱԲԱԺԻՆՆԵՐ 600ԷՆ 1000 օդանաւերով եւ մեքենաշարժ գունդերով

Անգլիական զօրքին մէկ մասը փրկուեցաւ

Ձեկոյց թիւ 539, մայիս 30, առաւօտ (274րդ օր) .— Երէկ իրիկուան զեկոյցով յիշուած զանազան գործողութիւնները չարունակուեցան գիշերուան ընթացքին: Բուռն կռիւներ տեղի ունեցան Իպէրի վրայ եւ Քասէլի չրջանին մէջ: Նոր դէպքեր Սոմի եւ ճակատի մնացեալ մասին վրայ :

Ձեկոյց թիւ 540, իրիկուն.— Հիւսիսի մեր զինուորները ուժգնօրէն կը չարունակեն, անընդհատ կռիւներով եւ բարեկարգութեամբ կատարել հրամանատարութեան կողմէ որոշուած չարժումները: Նպատակաւոր կռիւներ տեղի կ'ունենան Սոմի ճակատին ամենամեծ մասին վրայ: Կացութիւնը անփոփոխ է ինչպէս եւ արեւելեան ճակատին վրայ: Ֆրանսացի հետեւակներու խումբ մը հրամանատարութեամբ յիսնապետ Կիլէի առջի օր գնդացիրով վար առաւ գերմանական օդանաւ մը, իսկ երէկ՝ ուրիշ մը:

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ.— Տէզական թերթերու զինուորական աշխատակիցները պարզելով կացութիւնը, կը գրեն թէ կռիւները կատաղօրէն կը չարունակուին, արեւելքէն՝ Իպէրի չրանցքին վրայ գոր կը սահմանադծեն Նիւ Փորթը, Տիքմուտը եւ Իփրը, հարաւէն՝ Ցլանտրի լեռներուն վրայ ,— Քէմմէլ եւ Քաթս, եւ վերջապէս Մանչի ափերուն վրայ: Առանք Տէօնքէրքի յատաջացեալ ամրոցներն են, զէպի ուր ճամբայ բանալ կը փորձեն զօրավարները Պլանչաի, Փոխուի եւ Կորթի զինուորները, եւ մղելով Գշնամին: Գերմանները այս բանակը պաչարելու, զայն ջլելու համար Տէօնքէրքէն որ պահեստներ կուտան իրենց մնդանօթները եւ հրասայլերը: Գերմաններու գլխաւոր ճիգն է լայնցնել անգլիական եւ Ֆրանսական զօրագունդերուն միջեւ բացուած ճեղքը Տէօնքէրքի եւ Լիլի չրջաններուն միջեւ: Այս առաջադրութեամբ էր որ անոնք բուռն յարձակումներ կատարեցին Մոն Քէմմէլի, Մոն Նուառի, Մոն Ռուժի եւ Քասէլի սարերուն վրայ : Դաշնակից գունդերը իրենց նահանջը ապահովելու համար հարկադրուեցան կատաղօրէն կռուիլ երկու թեւերու վրայ, արեւելքէն արեւմուտք: Տէօնքէրքը ամրացեալ բանակավայրի մը վերածուած է, ուր կը կռուին նաեւ Ֆրանսացի նաւաստիները: Անգլիոյ պատերազմական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ անցեալ չաբթու փոքրաթիւ զօրամաս մը ղրկուեցաւ Քալէ, հաղորդակցութիւնները պահպանելու համար բրիտանական բանակին հետ, բայց զերազանց ուժերու հանդիպելով, նուիրուեցաւ նաւահանգստին պաչտպանութեան : Հակառակ բուռն յարձակումներու եւ օդանաւային ռմբակոծութեանց, պահակազօրքը դիմացաւ քանի մը օր, մերժելով անձնատուր ըլլալ :

Անգլիոյ քարոզութեանց նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ կարգ մը անգլիական զօրախումբեր արդէն վերկուած եւ փոխադրուած են Անգլիա : Իսկ ծովային նախարարութիւնը կը հաստատէ թէ ընկղմած են երեք թորպիլա - նաւեր, իւրաքանչիւրը 1300 թոն տարողութեամբ, ինչպէս եւ քանի մը փոքր նաւեր եւ փոխադրանաւ մը որ զինուորներ կը փոխադրէր Մանչի Ֆրանսական ափէն :

Մինչ Ֆրանսացիները դէպի ծովափ կը յառաջանային, Գերմանները լրջօրէն կը սպառնային Լիլի, Ռուպէի եւ Թուրքուանի մետաղագործական մեծ քաղաքներուն : Դաշնակիցները նախապէս լքած էին հիւսիսային Ֆրանսայի ածխահանքի ամրոզջ աւազանը, որ կը տարածուի Պէթիւնէն Լանս, Տուէ, Տէնէն եւ Անզէն, մինչեւ Պելժիոյ սահմանագլուխը, յետոյ դէպի Սամպրի եւ Մէօզի հովիտներէն մինչեւ Լիէժ: (Ն. Ե. Հ.):

*** Հանրապետութեան նախագահը չնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Զօր. Պլանչաի , ջերմապէս դնահատելով անոր զինուորներուն հերոսական քաջութիւնը եւ վճռականութիւնը: Անգլիոյ թագաւորն ալ նոյնիսկ հեռագիր մը ուղղեց բրիտանական հրամանատարին, Զօր. Կորթի:

*** Անգլիոյ նաւատորմիղը ամէն ալեակութիւն կ'ընծայէ հիւսիսային Ֆրանսայի Դաշնակից բանակներուն, զանոնք պաչտպանելու եւ փոխադրելու համար: Ֆրանսական նաւատորմիղն ալ կը գործէ Մանչի մէջ: Միւս կողմէ, երկու Դաշնակիցներուն օդատորմիղները անընդհատ կը նեղեն Գշնամին, թէ ռազմադաչտին վրայ եւ թէ աւելի հեռուները: Բրիտանական օդատորմիղը նոր յաղթութիւններ չահեցաւ մայիս 29—30ին, վար առնելով 32 օդանաւեր եւ խոթարելով ուրիշ 23 տատ :

*** Վարչապետը առջի օր կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ մարշալ Փէթէնի, Զօր. Վէյկանի, ծովակալ Տարլանի, ինչպէս եւ օդանաւային եւ պատերազմական նախարարներուն հետ :

*** Անգլիական ազբիւրէ կը հաղորդուի թէ Գշնամի օդանաւերը ընկղմած են երկու հիւանդանոց-նաւեր, Տիէփի առջեւ, ռումբեր արձակելով, հակառակ կարմիր Խաչի դրօչին: Ուրիշ հիւանդանոց - նաւ մըն ալ ռմբակոծուած է Մանչի մէջ, իսկ չորրորդ մը ծանրապէս վնասուած :

*** Պելժիոյ նախարարները ժողով գումարելով Փարիզի մէջ, կը յայտարարեն, յանուն ժողովուրդին, թէ Լէոփոլտ Գ. այլեւս չի կրնար իշխել , արշաւողին տիրապետութեան տակ ինկած ըլլալով: Այս առթիւ պելժիական գործակալութիւնը կը հրատարակէ թագաւորին կողմէ զօրքին ուղուած հրամանը՝ անձնատուութենէն վերջը.— Արդիլուած է որ եւ է զինուորական չարժում.— Արդիլուած է վճացնել սպառազինութիւնները եւ պաչարը,— Պելժիական բանակը պիտի ձգէ որ գերման զօրքը մինչեւ ծովեզերք յառաջանայ եւն.: Այս հրամանը ստորագրած է նաեւ Զօր. Ռուսօ, յանուն սպայակոյտին :

*** Պելժ զրադէտը, Մորիս Մէթէրլինք, որ Փորթուկալ կը գտնուի ամիսներէ ի վեր, նոր գիրք մը պատրաստելով, «պատաճանութիւն» կոչեց Լէոփոլտ Գ.ի անձնատուութիւնը, երբ Հավասի թղթակիցը իրեն կը հաղորդէր լուրը: «Անհատապալի բան է, ուրեմն գերմանական արիւնը բորբոքած է յանկարծ թագաւորին երակներուն մէջ: Եթանի՛ թէ պելժիական բանակը հետեւէր այս գաբելի օրինակին»:

*** Փէյնայէն կը գրեն թէ զիշեր ցերեկ պաչարաբարձ կառախումբեր կ'երթեւեկեն Գերմանիա, հողագործական արտադրութիւններ, արջառ, ձի,

ՊԱԼՔԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ

Մտահոգութիւնը չէ փարատած

Տէզական թերթերը կը գրեն թէ մտահոգութիւնը չէ փարատած, հակառակ երեւութական հանդարտութեան: Բոլորն ալ անձկութեամբ կը հետեւին Իտալիոյ արտակարգ պատրաստութեանց: Հռոմի պաչտօնական չրջանակներուն մէջ կը հերքեն Իտալիոյ վերագրուած դիտումները, եւ սակայն կարգ մը երեւոյթներ վստահութիւն չեն ներչնչեր: Այսպէս, կառավարութիւնը օրէնք մը քուէարկեց «քաղաքացիներու կարգապահութեան» մասին, որուն համաձայն բոլոր Իտալացիները, այլ թէ կին, ենթակայ են քաղաքացիական ծառայութեան, եթէ զինուոր չեն: Այս պարտաւորութեանց ենթակայ են 14էն 70 տարեկան այրերը եւ 14էն 60 տարեկան կիները: Պատերազմի պարագային, այս քաղաքացիական զօրաչարժը պիտի լրացնէ բուն մարտական զօրաչարժը:

Միւս կողմէ իտալական թերթերը կը չարունակեն միչտ յուզել Միջերկրականի ազատութեան եւ անոր հետ կապուած խնդիրները:

*** «Ն. Ե. Հէրըլտ» կ'իմանայ թէ Անգլիոյ եւ Իտալիոյ յարաբերութիւնները ծանրացած են երկու օրէ ի վեր եւ թէ Մուսոլինի վճռած է գործադրել իր յանձնառութիւնը Հիթլէրի հանդէպ :

*** Եուկոսլավիոյ եւ Ի. Մ. Իութեան միջեւ կնքուած ռմտեսական համաձայնութեան առթիւ, իտալական թերթերը սլաքներ կ'արձակեն Պելկրատի դէմ: «Ավվընտիէ» յիչելէ վերջ թէ Անգլիա ամէն միջոց կը փորձէ բարւոքելու համար իր յարաբերութիւնները Մոսկուայի հետ, սա խորհրդածութիւնները կ'ընէ·

— « Եուկոսլավիա եւս անհամբեր կ'երեւայ Սթալինի՛ թեւերուն մէջ նետուելու: Թէեւ մարդարէական ձիրքեր չունինք, բայց կը համարձակինք նախատեսել զէպի անձնատպանութիւն կատարուած այս քայլին արդիւնքը: Եուկոսլավիա թերեւս իրախուսիչ կը դանէ Լոնտոնի եւ Փարիզի մոսկովեան փորձառութիւնը: Կ'երեւայ միտքէն չանցնիր որ Քրէմլինի մէջ պիտի գտնէ այն հարուածը որ զինքը պիտի զահավիժէ անդունդին մէջ»:

Այս առթիւ իրպէկներ կը հաւաստեն թէ Եուկոսլավիոյ պատուիրակութեան հետ կատարուած բանակցութեանց ատեն, Մոլոթով հարցումներ ուղղած է սերպիական բանակին, զինուորներու, թնդանօթներու, հրասայլերու եւ օդանաւերու մասին:

*** Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը որոշած է գրօչի տակ հրաւիրել 1935ի եւ 1936ի պահեստի զօրաժասերը :

*** Ռումանիա յատուկ ժանեալով իր պատրաստութիւնները, քարիւղի նոր մթերանոցներ կը հաստատէ բանակին համար: Այս պատրաստութեանց առթիւ, իտալական մամուլը դիտել կուտայ թէ պալքանեան երկիրներուն համար ամենամեծ վտանգը կընայ գալ ոչ թէ Իտալիայէն կամ Գերմանիայէն, այլ այդ երկիրներուն մէջ կատարուած անխորհուրդ արարքներէ :

*** Թուրքիոյ Ազգ. Մեծ ժողովը մայիս 30ին միաձայնութեամբ քուէարկեց նոր ելմտացոյցը, որուն գումարը կը հասնի 268.476.321 թրքական ոսկիի եւ հաւատարակչռուած է նոր տուրքերով: Ժողովին յանձնուած է օրինադիծ մը եւս, որով 109.922.000 ոսկիի արտակարգ վարկ մը կը պահանջուի, 73 միլիոնը ազգ. պաչտպանութեան համար: Ուրիշ օրինադծով մը ելմտական նախարարին արտօնութիւն կը տրուի մինչեւ 250 միլիոն ոսկի քաչելու կեդրոնական դրամատունէն: Այս արտօնութիւնը ի զօրու է ներկայ պատերազմին մէկ տարի վերջն ալ:

*** Եգիպտոսի կառավարութիւնը փակեց զինավաճառատուները, մանրակրկիտ խուզարկութիւններէ վերջ: Այս առթիւ խուզարկուեցան նաեւ չատ մը օտարականներու բնակարանները: Ազդեցիկ դիրքեր կառավարիչը սրճարաններուն եւ ճաչարաններուն արգիլեց լուրեր տարածել օտար անթելներու միջոցաւ :

(Տարբեր շարունակութիւնը կարդալ Բ. Էջ)

Նոր յաղտարիւմներ

Ինչպէս գիտեն մեր ընթերցողները, Ամերիկան Միացեալ Նահանգներու մէջ ալ ստեղծուած է Նահանգներու Միութիւն (Ligue des Nations) մը, որուն նպատակն է խաղաղութիւնը պահպանել աշխարհի ազգերուն միջեւ։ Ամերիկան Միացեալ Նահանգներ ալ անոր անդամ է

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ. ԴՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Chèque Postal Paris 1678 - 63

Téléphone : GOBelins 15 - 70
17, Rue Damesme, PARIS (13)
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ Գաղութները	150 Ֆրանք	75 Ֆրանք	40 Ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 Ֆրանք	140 Ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 Ֆրանք	110 Ֆրանք	

ԿԻՐԱԿԻ 2 ՅՈՒՆԻՍ DIMANCHE 2 JUIN 1940

ԺԶ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4365

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒՒ ԽՕՍՔ

ԿՐԱԿԷ ԿՐԱԿ

— Ի՞նչ լուր « Հայ Զինուորներու կեանքէն»։ Ի զուր զաղրեցուցիք այդ բաժինը, որուն հազարներ կը հետեւէին ջերմ խանդաղատանքով։

— Ձենք զաղրեցուցած։ «Կեանք»ն է որ զաղրեցաւ, փոխուեցաւ, վեր ի վայր շրջուեցաւ, մայիս 10էն ի վեր։

Արդարեւ, նիւթեր չեն պակսիր ամէն օր, բայց երէկը այսօրուան չի նմանիր այլեւս։ Ինչպէս հարիւր հազարաւոր տեղացի եւ դաշնակից զինուորներ, մեր տղաքն ալ, որոնք համբանքով կը գտնուէին ղլխաւոր դիրքերուն մէջ, այժմ խմբովին նետուած են ասպարէզ։ Կրակի գիծերուն մէջ։ Կրակէ կրակ ։

Եւ ձայներ, արձագանգներ պակաս չեն, ինչպէս տեղական թերթերուն մէջ, որոնք ամէն օր պատմութիւններ կը հրատարակեն անհատական կամ խմբական քաջութեանց մասին։

Իրենէ խօսք որ հայ կարիճներ ալ կը գտնուին այդ չարքերուն մէջ, առ այժմ լռութեան դատապարտուած ոչ թէ մասնաւոր կարգադրութեամբ, այլ իրրեւ հետեւանք անհատնելիք ալեկոծութեան մը որ կը ծաւալի, կը խճճուի օրէ օր ։

Կուգա՞յ ժամանակը հայ զինուորներու կեանքին այդ ծալքերն ալ բանալու։ Այլ մանաւանդ պատմելու այն արհաւիրքը ուր թաւալեցան եւ դեռ պիտի թաւալին չատ չատերը, ճակատէ ճակատ, անդունդէն անձկութեան մը մատնելով մնացողները։

Քանի մը ձայներ, այսօրուան համար։

×

— « Տասնըհինգ վիշեր չարունակ քալեցինք, անցնելով բազմաթիւ գիւղերէ, ազարակներէ եւ քանի մը քաղաքներէ։ Տեսանք ռումբ, կրակ, անընդհատ կռիւ, մեռեալ, վիրաւոր, գերի, փախստական, գաղթական, լքուած անասուններ ողբաձայն , անհաչիւ կովեր լեցուն ծիծերով ։ Ինչե՛ր, ին - չե՛ր...»

— « Ձեմ կրնար նկարագրել տեսածներս, մանաւանդ գաղթականներու խճողումը ամէն կողմէ, գելժիկէն թէ Ֆրանսայէն։ Ցիշեցի մեր տեղահանութեան օրերը, եւ անոնք որ չէին պիտեր կամ չէին հաւատար, հասկցան եւ հաւատացին։ Ու համոզուեցան թէ մենք պարզապէս մեր հողին ազատելու համար էր որ զարձանք թափառական ցամաքէ ցամաք, մինչեւ հոս...»։

Անհուշա չափազանց սակաւ են այս արձագանգները, ամբողջական պատկեր կազմելու համար։ Տեղական թերթերն ալ ուրիշ բան չեն պատմեր եթէ ոչ զրուագներ դժոխային տեսարաններու, — օրերով կռուիլ ձորերու, փոսերու կամ անտառներու մէջ, չաճախ առանց քնանալու կամ ճաշելու , հրաչքներ զործել զերազանց ուժերու դէմ, գերական, մեքենաչարժ, զրահազգեստ պատերազմի սարսափներուն դէմ։ Եւ գիմանալ, գիմանա՛լ։

Գիմանալու եւ յաղթելու նոր փորձ մըն է որ կը կատարեն մեր տղաքն ալ, չարաբերական հանգստութենէ մը վերջ, մայիս 10էն ի վեր, հերոսական խոյանքներ կատարելով կրակէ կրակ։ Եւ չաճախ իրենց յանդգնութիւնը կը հասնի անճառելի չափի մը որ սարսուռ կը պատճառէ ։

Թող արեւը միշտ վառ մնայ իրենց զալար ճակտին վրայ։— Շ.

ՊԳԺիԿՈՅ ԽՈՀԻՐԴԱՐԱՆԻՆ ԳՈՒՆԱԺՈՂՈՎԸ ՓՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ֆրանսա փոխադրուած 89 պելժ երեսփոխաններ եւ 54 ծերակուտականներ հանդիսաւոր նիստ մը գումարեցին Լիմոժի քաղաքապետարանին մէջ, եւ միաձայնութեամբ քուէարկեցին բանաձեւ մը որ դատապարտելով Լէոփոլտ Գ.ի անձնատուութիւնը, կը յայտարարէ թէ պատերազմը պիտի չարունակուի Դաշնակիցներուն հետ։ Այս առթիւ ջերմապէս ծափահարուեցան վարչապետը եւ միւս նախարարները ։

Տեղական թերթերը կը զրուն թէ Լիմոժ հաւաքուած պելժիացիները «Պ. Քոպուրկ» կը կոչեն Լէոփոլտ Թագաւորը, ինչպէս որ Ֆրանսայի յեղափոխականները Պ. Քափէ կ'անուանէին Լուի ԺԶ.ը։ Ֆրանսական կառավարութիւնը նախանձերը Պ. Քափէ կ'անուանէին Լուի ԺԶ.ը։ Ֆրանսական կառավարութիւնը ետ առաւ Պաուոյ Լեզէոնի Մեծ Խաչը, որ ժամանակին նուիրուած էր Լէոփոլտ Գ.ի ։

Լիմոժի խորհրդարանը բացուեցաւ պելժիոյ երեսփ. ժողովի նախագահին կողմէ, որ ֆլամաներէն ճառ մը խօսեցաւ։ Ցետոյ ֆրանսերէն խօսեցաւ ծերակոյտին նախագահը, յայտարարելով թէ նոր բանակ մը կը կազմակերպեն, եւ պատերազմը պիտի չարունակեն ճիշդ այնպէս ինչպէս 1914ին։ «Դեռ նոր իմացանք թէ չատ մը զօրամասեր ըմբոստացած են թագաւորին անձնատուութեան հրամանին դէմ։ Մենք այս պատերազմին մէջ մտանք Դաշնակիցներուն հետ եւ մեր զէնքերը վար պիտի դնենք այն ատեն երբ Դաշնակիցները հասնին իրենց նպատակին,— Հաչտութիւն պատուով եւ ազատութեամբ »։

Արտաքին նախարարը մանրամասն տեղեկութիւններ հաղորդեց Լէոփոլտ Գ.ի հետ կատարուած վերջին խօսակցութեանց մասին։ Խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած բանաձեւը դատապարտելով թագաւորին արարքը, պատմութեան առջեւ պատասխանատու կը հռչակէ զայն եւ կը վաւերացնէ կառավարութեան տուած որոշումները։

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԶՕՐԱՄԱՍԵՐ ԱՆԳԼԻԱ ՓՈԽԱԴՐՈՒԵՑԱՆ

ՀԵՐՈՍԱԿԱՆ ՄԱՐՏՆՁՈՒՄՆԵՐ
գիտաւոր զանգուածն ալ փրկելու համար

Տեօնքէրքի ողողումները կը խանգարեն գերմանական արշաւը

Ձեկոյց թիւ 541, մայիս 31, առաւօտ (275րդ օր) ։— Հիւսիսի մէջ զրահաժողութիւնները կը չարունակուին նոյն զաժանութեամբ Տէօնքէրքի ամրոցաեալ բանակավայրին չուրջը։ Սոմի եւ Էնի վրայ հետեւակազօրքի քանի մը տեղական զործողութիւններ երկու կողմէն։ Էնի եւ Մէօզի միջեւ բաւական բուռն հրետանգութիւն։ Մէօզի եւ Մոդէլի միջեւ թշնամի արշաւ մը եւս մղուեցաւ ։

Ձեկոյց թիւ 542, իրիկուն։— Հիւսիսի մէջ մեր զինուորները չարունակեցին իրենց յառաջխաղացութիւնը դէպի Տէօնքէրքը , ուր անոնց մէկ մասը յաջողեցաւ նաեւ նռսիլ, պաշտպանութեամբ նաւատորմիղին, հակառակ թշնամիին ճիզերուն։ Բացի Սոմի վրայ կատարուած որոշ զործունէութենէ մը, ոչ մէկ դէպք ճակատի մնացեալ մասին վրայ։ Հակառակ մթնոլորտային աննպաստ պայմաններու, օդատորմիղը խոր հետազօտութիւններ կատարեց որոնց չնորհիւ մեր ռմբաձիգ օդանաւերը նեղեցին թշնամին հիւսիսային չրջանին մէջ եւ զործակցեցան մեր զօրքին պարենաւորման։

*** Տեղական թերթերու մէջ հրատարակուած մանրամասնութիւնները կը հաստատեն թէ ֆրանսական, անգլիական եւ պելժիական բազմաթիւ զօրամասեր յաջողած են ծովափ հասնիլ եւ նաւ նռսիլ, Անգլիա երթալու համար։ Այս զործողութեանց մէջ մեծ դեր կը կատարեն հարիւրաւոր դաշնակից մարտանաւեր եւ օդանաւեր։ Քանի մը օրէ ի վեր օդը ապրուած ըլլալով, թշնամի օդանաւերը չեն կրցած խանգարել այս զործողութիւնները։ Դաշնակից բանակին մնացեալ մասը կը չարունակէ մարտնչիլ հերոսաբար, հետապնդուելով զերմանական բանակներէն որոնց թիւը մէկ միլիոնը կ'անցնի ։

Թէեւ որոշ թիւեր չեն յիշուիր, բայց պաշտօնական աղբիւրները կը հաստատեն թէ արդէն մեծ թիւ մը կը կազմեն Անգլիա հասած դաշնակից զինուորները։ Ինչպէս կը հաստատեն Լոնտոնի թերթերը , բոլորն ալ չափազանց յոգնած են 15 օրուան կռիւներէն, չատերը ուժասպառ եղած են , բայց կը պահեն իրենց հոդեկան կորովը։ Անգլիական կառավարութիւնը անմիջապէս միջոցներ ձեռք առաւ, զանոնք պատսպարելու համար։ Ժողովուրդն ալ կ'աջակցի այս զործին։ Դաշնակիցներու պաշտպանողական զօտին կ'երկարէ Կրավլինէն (արեւմուտք) Փոփերինկ (հարաւ), իսկ արեւելքէն մինչեւ Նիւփորթ (Պելժիա)։ Այս աղեղը, որ բաց է 25 մղոն տարածութեամբ, ծովեզերքին վրայ, կը կոչուի Քորունայի գիծ, իրրեւ յիշատակ այն հռչակաւոր նահանջին զոր Սըր ձոն Մուր կատարեց Սպանիայէն , 1809ին։ Ամուր բերնուած է այս գիծը, եւ անոր պաշտպաններուն վրայ աւելցած են Զօր. Փոխուի զինուորներուն մէկ մասը, ճեղքելով զերմանական գիծը Քասէլի մօտ։

Տէօնքէրքի պահակազօրքը ճակատագրական պահուն բացաւ թումբերը, նաւահանգիստին երկու կողմերը։ Այս ծովեզերեայ չրջանը կը պաշտպանեն Ֆրանսական զօրաբաժին մը եւ պելժիացի զինուորներ։ Ամբողջ երեք օր թոնոներով ջուր հոսեցաւ, ճախճախուտի մը վերածելով Տէօնքէրքի հարաւային արեւմտեան չրջանը, Կրավլինէն զրեթէ մինչեւ Սէնթ Օմէր, իսկ արեւելեան կողմը ողողումները կը բռնեն 2 մղոնի տարածութիւն մը, Նիւփորթէն Իփր։ Ամբողջ չրջանը զրեթէ անանցանելի զարձած է հետեւակազօրքին եւ մեքենաչարժ զօրամասերուն համար, ինչ որ մեծ դիւրութիւն մը կը կազմէ Ֆլանտրի լեռներուն մէջ սեղմուած դաշնակից զինուորներուն փրկութեան համար ։

Կռիւները կատաղօրէն կը չարունակուին այդ չրջանին մէջ։ Գերմանները Քասէլի սարը զրաւելէ վերջ, կը փորձեն մնացեալ բլուրներն ալ զրաւել եւ կարել Ֆրանսական բանակի մնացեալ զանգուածին ճամբան։ Այս բանակին մէկ մասը, որ կը բաղկանայ քանի մը զօրաբաժիններէ, յաջողեցաւ ճեղքել պաշարման գիծը հրասայլային կատաղի ճակատամարտ մը վերջը եւ Տէօնքէրք հասաւ։ Ուրիշ Ֆրանս. զօրամասեր, որոնց մէջ կը գտնուին զրահապատ վաչտեր ալ, կը չանայ ճեղքել զերմանական ճակատը Լիլի չրջանին մէջ, կռիւներ մղելով ամէն կողմ։ Ձեկոյցի մը համաձայն, Ֆրանսական զօրքը 48 ժամ կռուելով Ապպէվիլի չրջանին մէջ, ծանր կորուստներ պատճառած եւ քանի մը հարիւր գերիներ բռնած է, մեքենաչարժ զօրամասերով։

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԹԱՑՔԸ.— Փարիզի մէջ անձկութեամբ կը հետեւին Զօր. Փոխուի բանակին մնացեալ մասին հերոսական ճիզերուն։ «Մարէն»ի պինուորական աչխատակիցը կը զրէ այս առթիւ.

— «Ձկայ աւելի եղերական բան մը քան կացութիւնը Զօր. Փոխուի բանակին, որ արիաբար կռուելէ վերջ Էսքոյի վրայ, իր ձախ թեւին վրայ իրրեւ աչակից ունենալով պելժիական բանակը, կրնար տակաւին ճակատիլ եւ ահագին կորուստներ պատճառել։ Ուչ մնացած ըլլալով իր նահանջին մէջ, երբ տակաւին Պելժիա կը գտնուէր, միւս կողմէ իր սպառած նիւթական աչակցութիւնը չգտնելով սահմանադլուխին միւս կողմը, այս բանակը չկրցաւ իրեն պէտք եղած արագութեամբ եւ լեցնել Պափոմի եւ Փէտոնի միջեւ բացուած ճեղքը, ուրկէ անցան չարք մը թշնամի զրահապատ զօրաբաժիններ ։ Ուրեմն կը մնար Արթուայի եւ Ֆլանտրի միջեւ կազմուած խորչին խորը, պատրաստ հակայարձակումի։ Լէոփոլտ Գ.ի դաւաճանութիւնը եւ զրուժանութիւնը այս բանակին պարտադրեցին նոր, ծայր աստիճան փափուկ եւ մաժանելի զործողութիւն մը, լեռնէ լեռ անցնելու համար։ Բայց Քասէլի չրջանին մէջ, անգլերբրիտանական զոհողութիւնները զուր չանցան, որովհետեւ կարեւոր զօրամասեր — առ այժմ չեն ուզեր թիւեր հաղորդել — յաջողեցան անցնիլ լեռներու չրջանը եւ Տէօնքէրքի առջեւ կռուելէ վերջ ,

(Ուրիշ շարունակութիւնը կարդալ Բ. Էջ)

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻԻ ՈՐՈՇՈՒՄԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ԱՅՍՕՐ-ՎԱՂԸ

Անգլեւիտալական բանակցութիւնները խզուեցան

Փարիզի եւ Լոնտոնի թերթերը միաբերան կը յայտարարեն թէ Իտալիա իր վճիռը պիտի արձակէ այսօր - վաղը, միջամտելով պատերազմին։ Իրրեւ առաջին ապացոյց կը յիչուի հետեւեալ պարագան,— իտալական կառավարութիւնը, թէեւ անցեալ չաբթու սկզբունքով ընդունած էր պաշարման մասին համաձայնութիւն մը եւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքել Անգլիոյ հետ, բայց մայիս 28ին խզեց բանակցութիւնները։ Ուրիչ չարաչուք պարագայ մը կը համարուի այն որ Մուսոլինի նոր զիր մը ուղղած է Պ. Րուզվելթի ։ Նախագահին քարտուղարը այս առթիւ յայտնեց թէ ուրիչ կառավարութիւն մը նմանակներ հասած են։ Վերջապէս, կարգ մը լուրերու համաձայն, Հիթլէր արեւմտեան ճակատին վրայ տեսակցութիւն մը ունեցած է Տոքթ. Կէօպէլսի հետ, եւ կը կարծուի թէ չտնզալից յայտարարութիւն մը պիտի ըլլայ Իտալիոյ մասին։

Ամէն պարագայի մէջ, Լոնտոնի թերթերը կարգ մը երեւոյթներէ դատելով, այն եզրակացութեան յանգած են թէ ժամը հնչած է Իտալիոյ համար։ Այս առթիւ կ'ազդարարեն թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա պատրաստ են ամէն պատահականութեան հանդիպ։ Ամէն զգուչական միջոց ձեռք առնուած է Միջերկրականի մէջ եւ այլուր։ Միւս կողմէ, Դաչնակիցները միչտ պատրաստ են բանակցելու Իտալիոյ հետ, առեւտրական թէ քաղաքական խնդիրներու մասին ։

« Թայմզ » կը զրէ այս առթիւ.—Գրեթէ բոլոր ախտանչանները կ'ապացուցանեն թէ միտքերը ղէպի պատերազմ զարձած են Իտալիոյ մէջ։ Վերջին օրերու ընթացքին բազմապատկուեցան այս ախտանչանները»։ Պահպանողական թերթը այս առթիւ յիչելով կարգ մը վերապրումներ, կը յայտարարէ թէ Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ երբեք միտքէ չեն անցուցած Իտալիան զրկել հաչտութեան խորհրդաժողովին մասնակցելու իրաւունքէն, կարգադրելու համար եւրոպական խնդիրները ։

Աչխատաւորական օրկանը, «Տէյլի Հէրըլտ», կը զրէ թէ օրէ օր կ'աճի Գերմանիոյ ճնչումը Իտալիոյ վրայ։ «Գերմանները մերթ սպառնալով, մերթ խոստումներ տալով կամ կիրքերը զրգռելով, կը չանան անզառնալի որոչում մը տալու ստիպել Մուսոլինին։ Անոնք որոչ յառաջդիմութիւններ կատարած են վերջին օրերս, եւ զեռն չահած են անոնց զէմ որ Մուսոլինիի խորհուրդ կուտան գոնէ պայմանաժամ չահիլ, որոչում տալու համար։ Ընդհանուր տպաւորութիւնը այն է թէ բրիտանական, ֆրանսական եւ ամերիկեան կառավարութիւնները այսօր չատ աւելի հաւանական կը գտնեն Իտալիոյ զործողութիւնը Դաչնակիցներուն զէմ քան եղած է երբեք »։

Իտալական թերթերը կը զրեն թէ սակարանները բաց պիտի մնան պատերազմի առեն եւ մորթմորիմ պիտի չյայտարարուի ։

*** Իտալիոյ նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ պիտի գումարէ երեքչաբթի օր, նախագահութեամբ Մուսոլինիի, մասնաւորապէս լսելու համար Աւազնորդին յայտարարութիւնը միջազգային կացութեան եւ Իտալիոյ դիրքի մասին։ Կը կարծուի թէ վճռական որոչում մը պիտի տրուի այս նիստին մէջ ։

*** Պոլսէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առաւ օտարականներու եւ մասնաւորապէս Գերմաններու զէմ, խափանելու համար որ եւ է զաւադրութիւն ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ կառավարութիւնը յանձնարարեց Իտալիոյ եղիպտական զաղութին եւ ուսանողներուն, իրենց երկիրը վերադառնալ, զգուչութեան համար։ Խորհրդարանին արձակուրդը պիտի սկսէր յունիսի սկիզբը, բայց ոչ - րոչուեցաւ անընդհատ չարունակել նիստերը, նկատի առնելով կացութեան ծանրութիւնը։ Նոյն պատճառով թագաւորն ու կառավարութիւնն ալ Ալեքսանդրիա պիտի չերթան այս ամառ ։

ՆՈՐՎԵԿԻԱՅ ԿՈՒԱՑԵԼ ԵՒ ՆԱՐՎիԻի ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Նարվիքի զրաւման առթիւ, տեղական թերթերը կը զրեն թէ Դաչնակից-ներու վերջին զրոհը տեւեց 23 ժամ։ Մինչ բրիտանական մարտանաւերը կը ռմբակոծէին զերմանական զիրքերը, ֆրանսական, լեհական եւ նորվեկեան զօրամասերը իրենց յարձակումը կը կեդրոնացնէին քաղաքին վրայ, հիւսիսէն, հարաւ. արեւելքէն եւ արեւելքէն ։ Անգլիական մարտանաւերը երեք չաբթի առտու դիրք բռնելով Նարվիքի դիմաց, սկսան ռմբակոծել, մինչ ֆրանսական զօրքը ցամաք կ'ելլէր, մասնաւորապէս չինուած մակոյկներով։ Ուրիչ զինուորներ ալ ցամաք ելան հարաւէն եւ ուժգնօրէն յարձակում գործեցին, աջակցութեամբ Նորվեկիացիներու։ Գործողութիւնները չարունակուեցան դիշեր ցերեկ, եւ Նարվիք Դաչնակիցներուն ձեռքը անցաւ Մայիս 30ի առտուն։ Գերմանները ծանր կորուստներ կրեցին։

*** Լոնտոնի թերթերը կը զրեն թէ Նորվեկիոյ այն մասին մէջ որ Գերմաններուն ձեռքը չէ անցած , կը գտնուին մօտ 30.000 նորվեկեան զինուորներ եւ 750.000 բնակիչներ,— ձկնորս, գիւղացի, առեւտրական ։

*** Ինչպէս յայտնի է, Նարվիքի նաւահանգիստը կենսական կէտ մը կը կազմէր Գերմանիոյ համար, իրրեւ փոխադրութեան կեդրոնը Շուէտի հանածոյ երկաթին։ Տարուան ութ ամիսներու ընթացքին, Նարվիքի միջոցաւ կը կատարուի փոխադրութիւնը, երբ առտ ի վեր Լուլէա նաւահանգիստը կը սառի։ Այդ ութ ամիսներու ընթացքին օրական 22.000 թոն հանածոյ կ'արտահանուի։ Շուէտական հանածոյի տարեկան արտադրութիւնն է 15 միլիոն թոն, զրեթէ հաւասար անգլիական արտադրութեան, բայց չատ արժէքաւոր, քանի որ 60 — 70 առ հարիւր երկաթ կը պարունակէ։ Շուէտ ինք չատ քիչ կը սպառէ այս հարստութիւնը, որ զրեթէ ամբողջութեամբ կ'արտահանուի ։

Վերադարձի ճանապարհին

Մեկն ասաց. — Ջանկն ասաց:

— Ես մի բան ասացի, — շարունակեց նա, — որ ինձ համար ամենից ավելի հետաքրքրական է մարդկային հոգեբանությունը: Ինչպե՞ս է մարդը ստեղծում իր ապագան, ինչպե՞ս է նա կապում իր հույսերը, ինչպե՞ս է նա ապրում իր երազանքներով, ինչպե՞ս է նա ամեն օր ու ամեն ժամ ստեղծում իր ապագան:

— Ես չեմ հասկանում, թե ինչ է ուզում ասել ընկերս, — ասաց Ջանկը, — ես ինձ համար ոչ մի ապագա չեմ ստեղծում, ես ապրում եմ ներկայով, ես ապրում եմ այսօրվա օրով, ես ապրում եմ այն ամենով, ինչ որ ինձ տալիս է կյանքը այսօր, հիմա, այս վայրկյանին, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի րոպեով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի վայրկյանով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի զգացմունքով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի ցանկությամբ, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի ձգտումով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի ուրախությամբ, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի տառապանքով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի ժպիտով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի արցունքով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի ժպտացող ու լացող վայրկյանով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի ծիծաղով, ես ապրում եմ ներկայի ամեն մի հեկեկոց

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Chèque Postal Paris 1678 - 63

Téléphone : GOBelins 15 - 70
17, Rue Damesme, PARIS (13)
(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՌԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ Գաղուբներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
4
ՅՈՒՆԻՍ
MARDI
4 JUIN
1940

Ժ.Զ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4366

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ

Իտալիոյ որոշումին կը սպասուի այսօր, երեքշաբթի, քանի որ արտաքարզ նիստի հրաւիրուած է նախարար. խորհուրդը, լսելու համար Մուսոլինիի յայտարարութիւնը: Լոնտոնի թերթերը միշտ կը պնդեն թէ հնչած է ժամը Իտալիոյ համար, հիմնուելով կարգ մը դէպքերու եւ իտալական մամուլին արտայայտութեանց վրայ: Միւս կողմէ կը հաւաստեն թէ Մուսոլինի նախ հաշուութիւն պիտի առաջարկէ, իր պահանջներն ալ ներկայացնելով, եւ եթէ Դաշնակիցները մերժեն, պիտի մասնակցի պատերազմին:

Ամէն պարագայի մէջ, ամբողջ քաղաքական աշխարհը անհամբեր կը սպասէ Հռոմի որոշումին: Այս առթիւ կիսապաշտօնական «Թան»ը եւ ուրիշ թերթեր նորէն կը յիշեցնեն թէ Իտալիա աւելի կը շահի տեղը նստելով քան կռակին մէջ նետուելով: «Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ եւ միւս կողմէ Իտալիոյ միջեւ չկայ ո եւ է խնդիր որ չկրնայ կարգադրուիլ խաղաղօրէն, բարեկամական բանակցութիւններով, ինչպէս յայտարարեց վարչապետը երեկ. ժողովին եւ ծերակոյտին մէջ»:

Պալճանեան խնդիրն ալ հրատապ հանգամանք ստացած է, իբրեւ հետեւանք Իտալիոյ բռնելիք դիրքին: Այս առթիւ կարգ մը պալքանեան պետութիւններ իրենց աչքերն ուղղած են դէպի Մոսկուա, որ քար լռութիւն պահելով հանդերձ, միշտ կը հասկցնէ թէ չի կրնար անտարբեր մնալ, եթէ փորձեն խախտել Պալքաններու դոյալիճակը: Մ. Մոլոթեան եւ Եուկոսլաւիոյ անտեսական դաշնադրին վաւերացումէն վերջ, այժմ կը խօսուի քաղաքական համաձայնութեան մը մասին: Պալքանեան անտեսական խորհրդաժողովը բացուեցաւ Պելկրատի մէջ: Այս առթիւ այդ քաղաքը զնաց Սոֆիայի խորհրդային դեսպանը, ինչ որ նշանակալից դէպք մը կը համարուի: Ժողովին բացման օրը հրաժարեցաւ Ռումանիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Կաֆէնկո: Տնտեսական զօրաշարժ յայտարարուեցաւ Ռումանիոյ մէջ: Հրատարակուած հրովարտակին համաձայն, տնտեսական նախարարը կը դառնայ կատարեալ դիկտատոր մը: Միւս կողմէ կառավարութիւնը հետզհետէ կը խստացնէ օտարականներու դէմ հաստատուած հսկողութիւնը: Բոլոր անոնք որ չեն կրնար ապացուցանել իրենց ինքնութիւնը, սահմանադրուին կ'առաջնորդուին: Մէկ օրուան մէջ արտաքսուեցան 30 հոգի, որոնց չորսը Գերմանացի են, հինգը Իտալացի:

Մ. Նահանգները միշտ մտահոգութեամբ կը հետեւին Եւրոպայի դէպքերուն: Նախագահ Բոզվէլթ 250 միլիոն սթերլինի (աւելի քան երկու միլիոն տոլար) յատկացածական վարկ մը պահանջեց ազգ. պաշտպանութեան համար: Ասով բացառիկ վարկերու դումարը կը հասնի 343.750.000 անգլ. ոսկիի, որուն 175 միլիոնը բանակին, 168.750.000ը նաւատորմին համար: Նախագահը իր պատգամագրին մէջ անհրաժեշտ կը դտնէ այս վարկերը, իբրեւ հետեւանք վերջին «անհաւատալի դէպքերուն որ պատահեցան Եւրոպայի մէջ, եւ մաս-նաւորապէս օդանաւային եւ մեքենաշարժ ուժերու յարաճուն գործունէութեան: Ոչ մէկ անհատ կամ խմբակցութիւն կրնայ որոշապէս նախատեսել ապագան: Սակայն, ցորչափ հաւանականութիւն կայ որ ոչ թէ մէկ կամ երկու ցամաքամասեր, այլ աշխարհի բոլոր ցամաքամասերը խրիստոնեական պատերազմի մը մէջ, տարբական զգուշութիւնը կը պահանջէ աւելի զօրացնել Ամերիկայի պաշտպանութիւնը»:

ՏԷՕՆՔԻՐՔԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻՆ 4)ՅԸ ԵՒ ՏԱՄՆԵԱԿ ՀԱՋԱՐԱԻՈՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐ ՓՐԿՈՒԱԾ

Ո՞Ր պիտի ուղղուի գերմանական յարձակողականը

Զեկոյց թիւ 543, յունիս 1, առաւօտ (276րդ օր).— Ֆրանսական եւ բրիտանական ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային ուժերը կատարեալ համաձայնութեամբ կը շարունակեն կատաղի պայքար մը Տէօնքէրքի մէջ, դիմադրելու համար գերմանական գրոհին եւ ապահովելու պարպումը: Թշնամին հակայարձակում զոյձեց Սոմի շրջանին մէջ, ապացուցանելով թէ որքան կարեւորութիւն կ'ընձայէ անոր անցքին: Այս հակայարձակումը եւս մղուեցաւ:

Զեկոյց թիւ 544, իրիկուն.— Հիւսիսի մէջ մեր զինուորները յաջողեցան թեմով դիմադրելով թշնամին նոր ճիգերուն, կը շարունակեն պաշտպանել զօրքին դէպի նաւ փոխադրութիւնը: Տեւական գործունէութիւն երկու կողմէն, Սոմի ճակատին վրայ: Ոչ մէկ նշանակելի դէպք ճակատի մնացեալ մասին, Սոմի ճակատին վրայ: Մայիս 31ին, իրիկուան դէմ մեր ռմբաձիգ օդաւորմիղը, հակառակ թշնամի հետապնդիչներու գործունէութեան, զանգուածային յարձակում կատարեց թշնամի զօրամթբումներու եւ զօրամասերու դէմ: Շատ մը խոր հետապտութիւններ կատարուեցան Մէօզի, Մոզելի եւ Հենոյի վրայ: Ցունիս 1ի կէս օրէն վերջը մեր հետապնդիչ օդաւորմիղը կռիւի բռնուեցաւ թշնամի օդանաւային արշաւախումբի մը հետ, Ռոնի հովիտին մէջ: Այս առթիւ վար առինք կարգ մը օդանաւեր որոնց թիւը չէ ճշդուած տակաւին:

Զեկոյց թիւ 545, յունիս 2, առաւօտ (277րդ օր).— Տէօնքէրքի շրջանին մէջ, սքանչելի ուժգնութեամբ դիմադրելով թշնամիին անընդհատ յարձակումներուն, մեր զինուորները չարունակեցին զսպել գերմանական բոլոր ճիգերը եւ պարպումը փութաջանութեամբ չարունակուեցաւ երէկ գերեկ, յետոյ դիշերը, հակառակ թշնամի օդանաւերու եւ ռմբակոծու-թեան: Սոմի վրայ թշնամին քանի մը արշաւներ փորձեց առանց արդիւնք մը ձեռք ձգելու: Ճակատի մնացեալ մասին վրայ հրետանգութիւն դանդան կռիւ-ներու մէջ:

Զեկոյց թիւ 546, իրիկուն.— Այն օրէն ի վեր որ հրաման արուեցաւ դէպի Տէօնքէրք նահանջելու, ֆրանսական եւ անգլիական զինուորները, որոնք կռիւ բռնուած էին երեք ճակատներու վրայ, Սէնթ Օմէրի շրջանէն մինչեւ Ա-րասի շրջակաները, Վալանսիէնի եւ Քուրթրէյի մէջ, ուր կռնուած էին պէլ-ժիական բանակին հետ, հարկադրեցին թշնամին, մինչ ան կը սպասէր իրենց անձնատուութեան, անընդհատ ճակատամարտ մղել ամէնէն տաժանելի եւ բուռն պայմաններուն մէջ: Անոնք նախ դրաւեցին Պասէի եւ Սքարփի ջրանցքին կիծը, յետոյ Լիսը, յետոյ Կրավլինի, Քասէլի, Իփրի եւ Նիւփորթի հովտային շրջանը, վերջապէս բուն իսկ ամրացեալ բանակավայրը, որ մա-սամբ պաշպանուած էր ողողումներով: Իւրաքանչիւր չարժումի ընթացքին, անոնք դործեցին բարեկարգութեամբ, թնդանօթներու, օդանաւերու եւ հրա-նայլերու կրակին տակ, անընդհատ զսպելով թշնամին բաղմաթիւ եւ ազդու հակայարձակումներով: Այս նահանջը, որ կատարուեցաւ ամէն կողմէ ճըն-շուած, քան օրէ ի վեր ամէն հանդիսակ զրկուած եւ Լէոփոլտ թագաւորին անձնատուութեան հետեւանքով յանկարծ իրենց ձախ թեւէն մնանդուած զին-ուորներու կողմէ, պիտի մնայ հերոսական չարքաշութեան օրինակ մը Ֆրան-սայի եւ Անգլիոյ բանակներու պատմութեան մէջ: Շնորհիւ հիւսիսային ճա-կատի զինուորներու քաջութեան եւ անհուն կորովին, այն հոգային յաղո-ղութիւնները զոր ստացաւ թշնամին, փոխարինուեցան մարդկային եւ նիւ-թական ահագին կորուստներով: Գերմանական ուժը ծանր փորձի մը ենթար-կուեցաւ եւ մեր բանակները, որոնց բարոյական կորովը բարձր է աւելի քան երբեք, պատրաստ են դիմադրաւելու նոր կռիւներ: Դէպի ծովափ քշուած զօրքին ամենամեծ մասը արդէն նաւ նստած է Տէօնքէրքի մէջ, որուն ամրու-թիւնները դեռ կը դիմանան: Ֆրանսան կրնայ հպարտանալ հիւսիսային հե-րոսական բանակին սպաներով եւ զինուորներով: Ցունիս 2ի գիշերկը, Սոմի ճակատին վրայ, Էնի ճակատին վրայ եւ արեւելքի մէջ գործունէութիւնը սահմանափակուեցաւ հրետանգութեամբ եւ ինքնաշարժ զէնքերու հրաձգու-թեամբ, Ռըթէլի շրջանին մէջ: Ցունիս 1էն 2ի դիշերը, մեր օդանաւերը չա-րունակեցին պարբերաբար հիւսիսային ճակատի զինուորները: Բազմաթիւ հետաւոր հետապտութիւններ կատարուեցան Թրէվի շրջանին վերեւ եւ Սեւ Անտառին հարաւակողմը: Երէկուան օդարշաւը հարաւ. արեւելքի մէջ 12 օ-դանաւ արժեց թշնամիին, համաձայն մինչեւ հիմա կատարուած հաշիւներու:

ԴՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԹԱՑՔԸ, ԵՐԿՈՒ ԿՈՂՄԵՐՆ ԱԼ ԿՐ ՎԵՐԱԿԱԶ-ՄՈՒԻՆ.— Ինչպէս կը հետեւի պաշտօնական զեկոյցէն, Տէօնքէրքի պարպու-մը գրեթէ վերջացած է: Փարիզի եւ Լոնտոնի թերթերուն հրատարակած տե-ղեկութեանց համաձայն, հարիւր մարտանաւեր եւ 200 ամէն կարգի նաւեր մասնակցած են փոխադրութեան գործին: Դաշնակից հրամանատարութիւնը օգտագործեց ոչ միայն սովորական փոխադրանաւեր, այլեւ ձկնորսանաւեր, զբօսանաւեր, նոյնիսկ փոքր մակոյկներ, կարելի եղածին չափ չատ զինուոր փոխադրելու համար Անգլիա: Ամենամեծ օգնութիւնը հասցուցին դաշնակից մարտանաւերը, որոնք հսկողութիւն կը կատարէին Մանչի մէջ, 40 մղոն տա-րածութեան մը վրայ, սուզանաւերու, թորպիլանաւերու եւ օդանաւերու դէմ, իրենց թնդանօթներն ուղղած գերմանական զօրաշարքերուն դէմ, 12 մղոն անդին:

Ֆրանսական աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Գերմանիոյ կորուստները, մարդ-կային թէ նիւթական, կը համնին «առաւելական» դումարի մը: Նոյն աղբիւ-րին համաձայն, 23 օրուան մէջ Գերմանիա կորնցուցած է 600.000 հոգի, իր հրատայլերուն 3)5ը, իր թեթեւ հրատայլերուն եւ ուրիշ զրահապատ եւ մե-քենաշարժ ուժերուն կէսէն աւելին, ինչպէս եւ աւելի քան 2000 առաջին կար-գի օդանաւեր: (Շատեր մինչեւ 3000 կը հաշուեն ամէն տեսակ օդանաւերու կորուստը): Սոյդ տեղեկութիւններ կը պակսին Դաշնակից ճակատի կո-րուստներու մասին. Թերթերը կը զգուշանան ըսելով թէ օդանաւերու կորուստը չատ վար կը մնայ գերմանական կորուստներէն:

Գալով վիրաւոր բանակին, Անգլիոյ պատերազմական նախարարը յայ-տարարեց թէ անգլիական բանակին 4)5ը եւ տասնեակ հազարաւոր ֆրանսայի զինուորներ Անգլիա փոխադրուած են Տէօնքէրքէն: «Թան» եւ ուրիշ թերթեր կը գրեն թէ լուր չկայ Զօր. Փեթէնի եւ իր զօրաբաժնի մէկ մասէն:

Տէօնքէրքի մէջ ամբողջ զինուորները կը չարունակեն դիմադրել, ա-ջակցութեամբ դաշնակից մարտանաւերու: Վիրաւորները անմիջական դար-մաններ կը ստանան: Ուրիշ հարիւրաւոր վիրաւորներ ձգուած են գիւղերու մէջ: Բժիշկներ եւ հիւանդապահներ ալ յաճախ յանձն կ'առնէին մնալ անոնց հետ, դարմանելու համար: Հաղարաւոր անգլիացի, ֆրանսացի եւ պելճիացի զինուորներ ուսելիք եւ ծխախոտ կը ստանան օդանաւերու եւ անկարգել-ներու միջոցով: Տէօնքէրքի մէջ չատ մը հրդեհներ ծագած են: Քաղաքին 80 հազար բնակիչներէն չատեր իրենց մատաններուն կամ վանքերու խոր նկուղ-ներուն մէջ կ'ապրին, պատսպարուելու համար ռմբակոծութիւններէն: (Ն. Ե. Հէրըլտ):

Անգլիացի սպայ մը ձայնասփիւռ բանախօսութեամբ մը նկարագրելով Տէօնքէրքի հերոսամարտը, կ'ըսէ թէ միայն դիշերը կրնային չունչ առնել: «Թան»ի մէջ հրատարակուած հեռագրի մը համաձայն, Տէօնքէրք մեծ մասով քանդուած է, բայց կրնայ դիմանալ իբրեւ տեսակ մը Պէլֆոռի միջնաբերդ:

(Լուծման շարունակութիւնը կարդալ Ե. էջ)

ՄԵԾ ՀԱՐՑԱԿԱՆԸ _ ԻՏԱԼԻԱ

Հաշտութեան ձեռնարկ մը, պատերազմին մասնակցելէ առաջ

Իտալիոյ որոշումին կը սպասուի այսօր, նախարարական խորհուրդին դումարման առթիւ: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ այլեւս անխուսափելի է Իտալիոյ մասնակցութիւնը: Այս առթիւ մասնաւոր կարեւորութիւն կ'ընծայուի Հիթլէրի տեսակցութեան՝ Պերլինի իտալական դեսպանին հետ:

Ամերիկեան մեծ գործակալութեան մը հեռագրին համաձայն, Ուրչինի թերթի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը կարծեն թէ Իտալիա եւ Գերմանիա հաշտութեան ձեռնարկ մը պիտի կատարեն Ֆրանսայի ճակատամարտէն վերջը, սպասելով թէ Իտալիա պիտի մասնակցի պատերազմին, եթէ չընդունուին առաջարկուած պայմանները: Որոշ տեղեկութիւններ կը պակսին պաշտօնական շրջանակներու մէջ, բայց ամերիկեան գործակալութիւնը կը յայտարարէ թէ այս եղրակացութիւնը հիմնուած է վատահելի աղբիւրներու վրայ: Հաշտութեան առաջարկը պիտի ըլլայ յանուն Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ եւ Մուսոլինի պիտի մշակէ խորհրդաժողովի մը ընդհանուր ծրագիրը, քննելու համար մանրամասնութիւնները: Տարակոյս չկայ թէ Մուսոլինի հողային պահանջներ պիտի ներկայացնէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի: Իրազեկներու կարծիքով, Մուսոլինի անմիջապէս պատերազմ մը չէ որ պիտի կատարէ, եւ եթէ վերջնագիրը ղրկէ, մինչեւ ծայրը պիտի երթայ:

Մինչ այս մինչ այն, իտալական մամուլը հետզհետէ աւելի կը բարձրացնէ ձայնը, պահանջելով ոչ միայն Թունուզը, Քորսիքան եւ ուրիշ հողեր, այլեւ Նիսը: Ականատես Ֆաշական մը, Անսալտօ, կիրակի օր ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով զինուորներու առջեւ, բացատրեց այն քաղաքական եւ բարոյական պատճառները որ անհրաժեշտ կը դարձնեն Իտալիոյ մասնակցութիւնը պատերազմին: «Եթէ Իտալիա հետու մնայ պատերազմէն, «Իտալացի» բառը հոմանիշ պիտի դառնայ «վատ»ի եւ «ինկած»ի: Իտալիոյ զօրաշարժը կը զարգանայ կանոնաւորապէս եւ զոհացուցիչ կերպով, թէեւ յայտարարութիւններ չկան պատերազմի վրայ: Իտալիա պէտք է իր նպատակներուն հասնի իր սեփական միջոցներով, իր սեփական յաղթանակով»:

Լոնտոնի թերթերը անխուսափելի դնելով Իտալիոյ մասնակցութիւնը, դիտել կուտան թէ իտալական բանակը լաւ սպառազինուած է մեքենաշարժ թեթեւ զօրամասերով, բայց չունի ծանր հրատայլեր: Իր օդաչուները արդնչելի են, բայց օդանաւերը հինցած: Գերմանիա հրատայլեր եւ օդանաւեր կը ղրկէ:

Առջի օր իտալական փորձեր կատարուեցան Միլանի մէջ, իսկ ռազմա-փորձեր կը կատարուին Ֆիորէնցայի մէջ: Պատերազմական նախարարութիւ-նը զբօսի տակ հրաւիրեց տասը հազար կամաւորներ, որոնք մասնագէտ են ամէն տեսակ զէնքերու:

*** «Փոփիւլէռ»ի քաղաքական աշխատակիցը քննելով կացութիւնը, հե-տեւեալ հաւանականութիւնները կը նախատեսէ.— 1. Գերմանական մեծ յար-ձակողական մը Սոմ-էն-Մարմէի ճակատին վրայ.— 2. Գերմանական կամ գերմանաիտալական յարձակողական Զուիցերիոյ ճամբով, դէպի Լիոն.— 3. Գերմանական յարձակողական Զուիցերիոյ ճամբով, եւ միեւնոյն ատեն Իտալական յարձակում Ալպեաններու վրայ:

*** Իտալիա խզելով Անգլիոյ հետ կատարուած առեւտրական բանակցու-թիւնները, խզուց նաեւ Ֆրանսայի հետ, թէեւ կը յուսացուի եղք մը դտնել:

*** Կը հերքուի այն լուրը թէ նախագահ Բոզվէլթ հեռաձայնով խօսակ-ցութիւն մը ունեցեր է Մուսոլինիի հետ:

Նկատի ունեցեք

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍԱՄՍՈՆ. — Գասեթային սասա-
ծի ապստամբությունը ճնշելուց հե-
տո Սասունի գավառում սկսվեցին
հարկահանության ահռելի չարաշա-
հություններ, որոնց դեմ ելան ժո-
ղովրդի ներկայացուցիչները, որոնք
Կ. Պոլսում դիմումներ ներկայաց-
րին Բարձր Դռանը։ Այդ դիմումնե-
րի հիման վրա Պոլսում հրավիրվեց
հատուկ ժողով, որի նիստերին մաս-
նակցում էին Սասունի ազգաբնակ-
չության ներկայացուցիչները։ Ժո-
ղովում որոշվեց Սասունի գավառի
հարկերը 100-ական ոսկով նվազեց-
նել։ Այդ որոշումը ստանալուց հե-
տո Սասունի ազգաբնակչությունը,
որպեսզի ապագայում չենթարկվի
նոր հարկահանության, որոշեց ոչ
միայն հարկերը վճարել, այլև ան-
հրաժեշտ գումարներ հավաքել
9794 ֆրանկ։ Երեք հոգուց բաղկա-
ցած պատվիրակություն, որի մեջ
էին նաև Սասունի ազգային ժո-
ղովի նախագահ Գ. Մարկոսյանը,
ուղարկվեց Կ. Պոլիս՝ հարկերը
հանձնելու։ Պատվիրակությունը
Կ. Պոլսում հանդիպեց մեծ դժվա-
րությունների։ Նա ստիպված էր
հարկերի գումարը վճարել ոչ թե
ոսկով, այլ թղթադրամով։ Ստա-
նալով 61 ֆրանկ, պատվիրակու-
թյունը վերադարձավ Սասուն։

*** Ինչպես ասում են, Սուլթա-
նը մեծ հետաքրքրություն է ցուցա-
բերում Ռուսաստանում տեղի ունե-
ցող ռուս-ճապոնական պատերազմի
նկատմամբ։ Ամեն առավոտ նա ան-
ձամբ է կարդում ռուսական թերթե-
րը, որոնք նրան հասնում են ֆրան-
սերեն թարգմանությամբ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Փրկության ուղին
ձախողում է պահպանողականների ծրագիրը

Ընտրական պայքարի ամենաթեժ ժամանակն է։ Ընտրողները ակտիվ հետաքրքրություն են ցուցաբերում ընտրական պայքարի ընթացքի նկատմամբ։ Ամենուրեք ընտրողները ժողովներ են գումարում, որոնց ներկայացուցիչները հանդես են գալիս իրենց ընտրական ծրագրերով։ Ընտրողները ուշադրությամբ լսում են թեկնածուների ելույթները, քննադատում են նրանց ծրագրերը, հարցեր ուղղում նրանց և ստանում են պատասխաններ։ Ընտրողները ընտրում են իրենց ներկայացուցիչներին, որոնք պետք է պաշտպանեն նրանց շահերը։

Ընտրական պայքարի ընթացքում ակնհայտ է դառնում, որ ընտրողների մեծ մասը կանգնած է ընդդիմության կողմում։ Ընդդիմության ներկայացուցիչները ընտրողների մեծ ժողովներում հանդես են գալիս ընտրական ծրագրերով, որոնք ամբողջությամբ արտահայտում են ժողովրդի պահանջները։ Ընդդիմության ներկայացուցիչները ընտրողներին ասում են, որ ինչպես ցարական ռեժիմի, այնպես էլ պատերազմի պատասխանատվությունը կրում են ոչ միայն ռուսական, այլև հայ պահպանողական

ՅԱՌԱՋԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԴՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : ՏCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Téléphone : GOBelins 15 - 70
17, Rue Damesme, PARIS (13)

Chèque Postal Paris 1678 - 63 (ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ·—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՒԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր·
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
5
ՅՈՒՆԻՍ
MERCREDI
5 JUIN
1940

ԺԶ· ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4367

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՒԱՋԻՆ ՄԵԾ ՕԴԱՐՇԱԻԸ ՓԱՐԻԶԻ ՎՐԱՅ

ԱԻԵԼԻ ՔԱՆ ՀԱԶԱՐ ՌՈՒՄԲ, ՄԷԿ ԺԱՄ ԿՐԱԿ

45 հոգի ապաւինուած, 155 հոգի վիրաւորուած

Պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, բազմաթիւ թշնամի օդա - նաւեր երկուշաբթի կէս օրէն վերջ կրակ տեղացին Փարիզի եւ շրջանին վրայ: Ահազանգը հնչեց ժամը 13.25ին, տեւելով մինչեւ 14.20: Առաջին անգամ էր որ այսքան երկար կը տեւէր վտանգի ազդանշանը, ինչպէս առաջին անգամ էր որ թշնամին ռումբեր կ'արձակէր այնքան մեծ քանակութեամբ :

Դէպքէն անմիջապէս վերջը, հետեւեալ զեկոյցը հաղորդուեցաւ վարչա - պետութեան կողմէ ·—

« Թշնամի օդատորմիղը յունիս 3ի կէս օրէն վերջը չարք մը ռմբակոծու - թիւններ կատարեց փարիզեան շրջանին վրայ, հալածաբար զինուորական նշանակէտներ զարնելու համար: Աւելի քան հազար ռումբեր արձակուեցան, ամէն մեծութեամբ, երկու հարիւր քաղաքացի զոհեր պատճառելով որոնց 45ը մեռեալ »:

Սպարապետութեան զեկոյցին համաձայն, վար առնուած են 17 թշնամի օդանաւեր:

Տեղական թերթերու հրատարակած մանրամասնութիւններէն կ'երեւայ թէ թշնամի ռմբաձիգներուն կը հետեւէին բազմաթիւ հետապնդիչ օդանաւեր: Ռմբակոծութեան հետեւանքով 13 հրդեհներ ծագեցան մայրաքաղաքին , 48 հատ ալ արուարձաններու մէջ: Պաշտօնական զեկոյցի մը համաձայն, ռում- բերէն 83ը ինկած են Փարիզի մէջ, 977ը քաղաքին սահմաններէն դուրս: Աւ- ուարձանի մը դպրոց մեռեալներ եւ վիրաւորներ ունեցաւ ռմբակոծութեանց հետեւանքով: Մեծ զործարանի մը ներկատունը բունկեցաւ: Հազարաւոր ա - պակիներ խորտակուեցան: Ուրիշ արուարձանի մը մէջ յարկաբաժին մը փլաւ, բայց պատերը կանգուն մնացին: Շատ մը փոսեր բացուեցան փողոցներու մէջ: Քաղաքին դուրս, միայն մէկ վայրի մէջ քսան փոսեր զտնուեցան : Ռումբերը արձակուած էին ընդարձակ տարածութեան մը վրայ, բայց ոչ մէկը ինկաւ Փարիզի կեդրոնին մէջ: Թշնամի օդանաւերը չատ բարձրէն կը թռչէին, բայց մեքենաներուն ճոինչը կը լսուէր նոյն իսկ ստորերկրեայ պա- տսպարանները մէջ: Փարիզի անթելը զիչերը հաղորդեց թէ զիչերային աշ- խատանքը պիտի չարունակուի Սիթրոէնի զործարանին մէջ եւ հրաւիրեց բանուորները որ անմիջապէս զործի երթան: (Ն· Ե· Էբերլտ):

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԱՌՋԻ

Քիչ մնաց որ ռմբակոծութեան զոհ երթար Փարիզի ամերիկեան դեսպա- նը: «Մաթէն» եւ ուրիշ թերթեր հետեւեալ ձեւով կը պատմեն այս դէպքը ·—

Ահազանգը նոր հնչած էր: Բանի մը խուլ որոտումներ, որոնք կրնային հակօդային մարտկոցներու հրետաձգութիւն կարծուիլ: Շէնքի մը բարձր պատշգամին վրայ, օդանաւային նախարարը, Պ· Լոռան էնաք հիւրընկալած ըլլալով ամերիկեան դեսպանը, Պ· Պըլիթ, կը խօսակցէր անոր հետ, ճաչէն առաջ: Ցանկարծ ազդարար սուլիչներու աղեկոծուր չոցին հետ, խլացուցիչ բզզիւն մը օդանաւերու, եւ ահա սոսկալի պայթիւն մը իրենց առջեւ, բոցա- վառ խուրձերով: Հաղիւ յարակից սենեակը հասած էին երբ մուրճի ահագին հարուած մը սարսեց պատերը, ճեղքելով ճեղուն: Ռումբի մը սեւ զանգուա- ծը զոր տեսնելու ժամանակ չունեցան, ինկաւ Մ· Նահանգներու դեսպանին ոտքին առջեւ: Առեն կ'ո՞ր յուզուելու, վիճաբանելու, եղածը հասկնալու: Պար- զապէս հրաշք մը,— ռումբը չպայթեցաւ: Անմիջապէս՝ դեսպանը եւ օդանաւա- յին նախարարը, որոնց չուրջը հաւաքուած էին ներկաները, քալելով իջան պատսպարանները — վերելակները չէին բաներ: Բայց ռումբերը կը տեղային իրենց չուրջը: Վերելակի վանդակին ապակիները պայթելով թափեցան սան- դուղներուն վրայ, զաճի կտորներու հետ: Նախախնամութեան անտեսանելի ձեռքը օգնութեան հասած էր: Շատ մը ռումբեր մանաւոր ժամացոյց ունե- նալով, անհաչուելի կրնար ըլլալ հետեւանքը, մարդկային թէ նիւթական : Արդարեւ, ռումբ մը պայթեցաւ քիչ մը վերջը, բայց մարդ չվնասուեցաւ: Օդանաւային նախարարին ճաշը տեղի ունեցաւ ուրիշ չէնքի մը մէջ: Հրաշք մը փրկած էր դեսպանը, նախարարը եւ ուրիշ պաշտօնատարներ:

Նախագահ Րոզվէլթ հեռաձայնով տեղեկութիւններ խնդրեց դեսպանէն, որ դէպքին մանրամասնութիւնները հաղորդելով, ըսաւ թէ Աստուած օդնեց իրեն, մաղթուրծ ապատելով մահէն:

ՈՒՐԻՇ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Դէպքէն անմիջապէս վերջը, վարչապետը, ընկերակցութեամբ սպառա - զինութեանց եւ աշխատանքի նախարարներուն այցելեց զանազան վայրեր եւ կառավարութեան ցաւակցութիւնը յայտնեց քաղաքացի զոհերու ազգական - ներուն: Ոստիկանութեան վերատեսուչն ալ այցելեց վնասուած վայրերը:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, թշնամի ռմբաձիգ օդանա- ւերը արեւելքէն գալով, Փարիզի մօտնկէ առաջ ռումբ ցանեցին Սէն է Ուա- զի մէջ: «Մաթէն» դիտել կուտայ այս առթիւ.— Չինուորական նշանակէտ - նե՞ր զարնել կ'ուզէին: Բայց դատական պալատ մը զինուորական նշանակէտ չէ եղած երբեք, աւելի նուազ՝ դպրոցները, եւ սակայն դպրոցներ , դոնէ Սէն է Ուազի մէկ փոքր վայրին դպրոցները ռմբակոծուեցան: Այլուր հիւան- դանոցներ զարնուեցան: Ցիշենք նաեւ թէ բանուորներ փոխադրող հանրա - կառքեր յարձակում կրեցին թշնամի ռմբաձիգներէ, ինչ որ դիւրին զործ մըն է եւ անվտանգ :

Ուրիշ թերթեր կը գրեն թէ ռմբակոծուած են չորս դպրոցներ Փարիզի , չորս հատ ալ արուարձաններու մէջ: Դպրոց մը որ իրրեւ հիւանդանոց կը ծառայէր, զարնուելով, երկու հիւանդապահներ սպաննուած են: Շատ մը ռումբեր ինկած են Սէնի մէջ, ուրիշներ ալ դէտին ալ ափին վրայ: Քանդուած է հինգ յարկէ բաղկացեալ յարկաբաժին մը: Հաղար լիպրանոց ռումբ մը փո- ղոցն իյնալով, 35 ոտք լայնութեամբ եւ 40 ոտք խորութեամբ փոս մը բացած է, մինչեւ Փարիզի կոյուղիները հասնելով :

*** Աւելորդ է ըսել թէ դէպքը մեծ յուզում պատճառեց Ամերիկայի մէջ, ուր թերթերը չնդհալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն: «Շիքակո

Նոր յարձակումներ Տօնիֆէրի ամրոցին եւ Էճի ճակատին վրայ

Ի՞նչպէս կատարուեցաւ նահանջը

Զեկոյց թիւ 547, յունիս 3, առաւօտ (278րդ օր) ·— Ոչ մէկ նոր դէպք դիւրուան ընթացքին :

Զեկոյց թիւ 548, իրիկուն ·— Թշնամին չարունակեց կատաղօրէն յարձա- կիլ մեր դիրքերուն վրայ, Տէօնքէրքի չուրջը, ուր ընդհարեցաւ ուժգին դի- մադրութեան մը եւ մեր զօրքին անընդհատ հակայարձակումներուն: Ֆրան - սական ինչպէս անգլիական տորմիղները կ'աջակցին Տէօնքէրքի պաշտպանու- թեան, թշնամի կրակին տակ եւ յաջողութեամբ նաւ փոխադրելով զինուոր - ները, համաձայն սպարապետութեան հրամանին եւ ամէն ժամ օրինակ տա- լով ամենամեծ քաջութեան: Թշնամին այսօր տեղական անյայտ յարձակում մը կատարեց մեր յառաջապահ դիրքերուն դէմ, Սէնթ Ավոլտ չրջանին մէջ: Թշնամին օդնական ուժ սպացաւ Էնի աջ ափին վրայ եւ կը սեղմէ իր չփումը մեր դիրքերուն հետ, Սարի արեւմտեան կողմը: Ցունիս 2էն 3ի գիչերը մեր դիրքերուն հետ, Սարի արեւմտեան կողմը: Ցունիս 2էն 3ի գիչերը մեր դիրքերուն դէմ, Սէնթ Ավոլտի չրջանին մէջ: Թշնամին օդնական ուժ սպացաւ Էնի աջ ափին վրայ եւ կը սեղմէ իր չփումը մեր դիրքերուն հետ, Սարի արեւմտեան կողմը: Ցունիս 2էն 3ի գիչերը մեր դիրքերուն դէմ, Մոդէլի արեւելեան կողմը: Պաշտօնական զեկոյցին մէջ յիշուած վայրը, Սէնթ Ավոլտ, կը գտնուի Մէջի արեւելեան կողմը, 25 մղոն հեռու: Թշնամի հրետաձգութիւնը սաստկացած է նաեւ Ռը- թէլի եւ Սըտանի չրջանին մէջ :

*** Պ· Իտըն, Անգլիոյ պատերազմական նախարարը, նկարագրելով Ֆրանսայի բանակին նահանջը եւ զինուորներու մեծ մասին փոխադրութիւնը , մանաւորապէս չեչտեց ·

— « Մեր զօրքը իր կեանքին համար էր որ կը կռուէր դէպի Տէօնքէրք նա- հանջած ատեն: Մեքենաչարժ ուժեր դրեթէ պաշարած էին իր արեւմտեան կողը եւ պելժիական բանակին փլուզումը լայն ճեղք մը բացաւ իր արեւելեան կողին եւ ծովուն մէջեւ: Կորսնցնելիք ժամանակ չունէինք: Զօրաբաժիններ նահանջեցին սրընթաց, պաշտպանելու համար կողերը եւ կատաղօրէն կռուե- լով: Կարգ մը զօրախումբեր 35 մղոն ճամբայ կտրեցին ոտքով, 24 ժամուան մէջ: Ճակատամարտը չարունակուեցաւ օրէ օր: Զօրքը նաւ փոխադրուելէ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ· էջ)

Տէյլի Նիւզ»ի թղթակիցը կը գրէ այս առթիւ.— «Դաւաճան Ֆէրոճնէ երէկ ազդարարեց թէ վերջին հանդարտ կիրակին պիտի ըլլայ Փարիզցիներուն հա- մար: Կրնայ ըլլալ: Բայց ես պիտի չուզէի Պերլին գտնուիլ յաջորդ զիչերը»: (Մաքէն):

*** Կրընոպլի «Փըթի Տոֆինուա» թերթը նկարագրելով չաբաթ օրուան օդարչաւը արեւելեան չրջանին վրայ, կը գրէ թէ զոհերու թիւը առնուազն աւելի չէ Լիոնի մէջ, ուր ահազանգը հնչեց ժամը 14.20էն 14.45 եւ 16.15էն 16.55: Հակօդային մարտկոցները ուժգնօրէն պատասխանեցին , հե - ռացնելով թշնամի օդանաւերը որոնք դէպի հարաւ ուղղուեցան արագօրէն: Բազմաթիւ ռումբեր արձակուեցան Ռոնի չրջանին մէջ, բայց վնասները ան- նչան են: Շամպէնիի չրջանին մէջ ալ կարգ մը վնասներ պատահեցան: Էնի նահանգին մէջ վար առնուեցան երկու թշնամի օդանաւեր: Ահազանգը երեք անգամ հնչեց Սէնթ Էթիէնի մէջ: Թուլոնի չրջանին մէջ ահազանգը հնչեց ժա- մը 14.30էն 16, Մարսէյլի մէջ՝ ժամը 12.20ին:

« Ն· Ե· Էբերլտ» կը գրէ թէ քաղաքացիներ մեռած են Լիոնի մօտ եւ Մար- սէյլի չրջակայքը, ուր նաեւ զարնուեցան նաւահանգիստին մէջ:

ՊԱՀՔԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆ

ԻՏԱԼԻՈՅ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀԻՄՍԽՍԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՐՊՈՒԻՆ

Վերջին լուրերը անգամ մը եւս կը հաստատեն թէ Իտալիա կազմ եւ պատրաստ կը սպասէ, ասպարէզ նետուելու համար, եթէ մերժուին իր պայ- մանները: Ամերիկեան աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ կարգ մը նախարարութիւն- ներ կը հեռանան Հռոմէն եւ թէ կառավարութիւնը պարպել սկսած է մայրա- քաղաքին զօրանոցները եւ զինուորական կեդրոնները, աղատ քաղաք հռչակե- լու համար Հռոմը: Ռիւթէր ալ կ'իմանայ թէ բժիչկները եւ անասնաբոյժները դրօչի տակ հրաւիրուած են հինգչաբթի օր, ամբողջ Իտալիոյ մէջ: Հիւսիսա- յին չրջանի կարգ մը քաղաքները պարպել սկսած են:

Իտալացիները ամապարանքով կը հետեւին եգիպտոսէն: Փորթ Սայիտէն ճամբայ ելաւ չոգենաւ մը՝ ծայրէ ծայր լեցուն զպրոցականներով: Եգիպտա- կան կառավարութիւնը 700 հասկածելիներ ձերբակալած է վերջին չաբթուան ընթացքին: Ուրիշ զուտ քաղաքական միջոցներ ալ ձեռք առնուած են: Մանաւանդ զրաւենեակ մը հաստատուած է լրտեսութեան դէմ պայքարելու համար: Նա- ւերը չեն կրնար մեկնիլ առանց մասնաւոր արտօնութեան: Օտարականները պարտաւոր են ոստիկանութեան ներկայանալ, հաստատելու համար իրենց ինքնութիւնը: Սպառազէն զինուորներ կը պաշտպանեն ռազմափոխադրա- տերը եւ հրացանակիր ոստիկաններ կը չրջին փողոցներուն մէջ: Շատ մը կա- ռախումբերու երթեւեկը ընդհատ է եւ միջոցներ ձեռք առնուած են, ժողո - վուրդը տեղափոխելու համար, եթէ յարձակում կատարուի եգիպտոսի վրայ:

*** Հիթլէր մէկ օրուան մէջ երեք անգամ տեսակցեցաւ Պերլինի իտալա - կան դեսպանին հետ, որ Թունդ Փաչական է եւ կուսակից պատերազմի մաս- նակցութեան :

*** Հռոմէն կը հետազրեն թէ զինուորազրութիւնը կը չարունակուի չո- գեպինդ: Հռոմի ամերիկեան դեսպանը երկար տեղեկագիրներ ուղղեց նախա- գահին, պարզելով կացութիւնը :

Մէկ խօսքով, ամբողջ աչխարհի ուչադրութիւնը կեդրոնացած է Իտա - լիոյ վրայ: Դաշնակիցները միչտ պատրաստ են բանակցելու, բայց մեեւնոյն ատեն վճռական եւ պատրաստ ամէն պատահականութեան համդէպ :

*** Եգիպտոսի կառավարութիւնը որոչեց ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնել անոնց դէմ որ սուտ լուրեր կը տարածեն: Միւս կողմէ, Եգիպտոսի Գերմաններուն ազդարարուած է որ հեռանան, այլապէս պիտի արգելափակ - ուին :

*** « Թայմզ » կը գրէ թէ Գերագոյն Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ զրաղած է նաեւ դիւանագիտական կացութեամբ, մասնաւորապէս Իտալիոյ եւ Ս· Միութեան վերաբերեալ խնդիրներով: (Փառի Սուար):

*** Իտալիա դադրեցուց իր օդանաւային երթեւեկը մայր երկրին եւ Հռո- դոսի միջեւ: Տեղազնին զործունէութիւն կը տիրէ Լիբիոյ զօրանոցներուն մէջ :

*** Մատրիտի թերթերը կը գրեն թէ Զօր· Ֆրանքօ որոչած է չէզոք մնալ, եթէ Իտալիան ալ մասնակցի պատերազմին: Վերջերս Ճիպրալթարի մասին կատարուած հակառնդիական յոյցերը անհատական արարքներ կը հա- մարուին :

*** Աղեքսանդրիայէն կը հետազրեն թէ չաբաթ օր դաշնակից տորմիղնե- րը ամենամեծ ռազմափորձերը կատարեցին իրենց ժամանումէն ի վեր (3 մա- յիս): Առաջին անգամ էր որ զրահաւորներու մեծ մասը կը մասնակցէր այս փորձին :

*** Իտալական թերթ մը կը գրէ ·— « Դժուար պիտի ըլլայ իրականացնել մեր տեսիլները Միջերկրականի մէջ, առանց պատերազմի: Ֆրանսա այնքան զրաղած է Գերմաններուն հետ որ բաղդատաբար փոքր բանակ մը կրնայ պաչպանել մեր սահմանագլուխը»: Իսկ Նիւ Եորք հաստատուած Իտալացի մը, որ տարիներէ ի վեր վարիչն է Իտալիոյ չրջագայութեան եւ քարոզութեանց զրասենեակին, հրաժարեցաւ իր պաչտօնէն, բողոքելով Մուսոլինիի զործակ- ցութեան դէմ Հիթլէրի հետ: Այս առթիւ ըսաւ թէ Իտալիա աղէտի մը պիտի մատնուի, եթէ պատերազմին մասնակցի իրրեւ դինակից Գերմանիոյ :

Թուրիոյ վարչապետին ազդարարութիւնը

Թուրքիոյ վարչապետը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, անգամ մը եւս չեչտելով թէ կառավարութիւնը կը չանայ հեռու մնալ պատերազմէն: Այս առթիւ յիչեց կարգ մը օտար անթելներու քարոզութիւնները եւ զործունէու - թիւնը «կարգ մը հիւրերու որոնք կ'ուզեն նպաստաւոր մթնոլորտ մը ստեղծել իրենց դիտումներուն համար»: Ցետոյ հանդարտութեան յորդոր կարդալով, ազդարարեց ·

— « Բայց եթէ այսօր դուրս ենք պատերազմէն եւ կ'ուզենք այդպէս մնալ, պէտք է դիտնանք թէ մեր սահմաններէն անդին պատրաստութիւնները կը չա- րունակուին եւ միջոցներ ձեռք կ'առնուին: Ձենք դիտեր թէ ե՛րբ եւ ո՛ր եր- կիրներուն դէմ պիտի զործածուին այդ միջոցները: Այս պատճառով, պէտք չէ մէկ վայրկեան իսկ կորսնցնել· կրնայ ըլլալ որ դուք ստիպուիք զինք վեր- ցնել հայրենիքին պաչտպանութեան համար :

*** « Թան »ի թղթակիցն ալ վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հաղորդէ Հռոմէն, անխուսափելի զտնելով Իտալիոյ մասնակցութիւնը: Ամէն օր ար - տակարգ միջոցներ ձեռք կ'առնուին: Շատ չանցած ոչ մէկ իտալական նաւ պիտի մնայ ծովերուն վրայ: Իտալական մամուլը բուռն քննադատութիւններ կը հրատարակէ Թուրքիոյ դէմ, ամբաստանելով թէ Թրքական բանակը պա- տեհ ժամուն կը սպասէ, ասպարէզ նետուելու համար: Նոյն աղբիւրին համա- ձայն, Թուրքիա պիտի զրաւէ Տէտէ Աղաճը, որուն վրայ աչք ունի Պուլկա - րիա: «Սթամփա» կը գրէ թէ Ցոյները սկսած են իրենց փրկիչը նկատել Թուր- քիան, որ իր կարգին յունական հողը կը նկատէ իր «ապահովութեան գօտին» եւ կը ձգտի թեւարկութիւն հաստատել Ցունաստանի վրայ :

Թուրիստի հուշատետրից

Ծովային ուժեղ փոթորիկ

Ծովը ամբողջ օրը ահագնացել էր, ալիքները ավելի ու ավելի էին բարձրանում, ու ես ամբողջ օրը չէի կարողանում տեղս գտնել։ Ինչ-որ անհանգստություն էր տիրում ինձ մեջ։ Ես գիտեի, որ ինչ-որ բան է պատրաստվում։ Ես գիտեի, որ ինչ-որ բան է պատրաստվում։ Ես գիտեի, որ ինչ-որ բան է պատրաստվում։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Téléphone : GOBelins 15 - 70
17, Rue Damesme, PARIS (13)

Chèque Postal Paris 1678 - 63 (ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ·—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՈՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒՆԻՍ JEUDI 6 JUIN 1940

ԺԶ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4368 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

254 ՄԵՌԵԱԼ, 652 ՎԻՐԱՒՈՐ
ՓԱՐԻԶԻ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՏՈՐՄԻՂԸ ՓՈԽԱԴԱՐՁԱԲԱՐ ԶԱՐԿԱՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ երկուշաբթի օրուան օդանաւային ռմբակոծութիւնը չատ աւելի ծանր կորուստներ պատճառած է քան կ'ենթադրուէր: Վարչապետութեան առաջին ղեկոյցը զոհերուն թիւը կը հաչուէր 200, որոնց 45ը մեռած: Նոր ղեկոյցին համաձայն, զոհերուն թիւը չատ աւելի մեծ է, — 254 մեռեալ եւ 652 վիրաւոր. ուրեմն համապատասխանաբար 906 հոգի:

Ահաւասիկ վարչապետութեան գրասենեակէն հաղորդուած երկրորդ ղեկոյցը ·—

Երկուշաբթի օր վարիզեան շրջանին վրայ կատարուած գերմանական արշաւին զոհերուն թիւը չատ աւելի մեծ է քան կ'երեւար առաջին տուիս: Ուրիշ մարմիններ դտնուած են վիլատանկներուն տակ, եւ միւս կողմէ բաւական թիւով վիրաւորներ մեռած են: Այդ տեղ ալ չատ աւելի բազմաթիւ են քաղաքացի զոհերը: Փարիզեան շրջանին ընդհանուր կորուստն է 906 հոգի, որոնց 254ը մեռեալ (195 քաղաքացի եւ 59 զինուոր), իսկ 652ը վիրաւոր (545 քաղաքացի, 107 զինուոր): Նահանգներու վրայ բաժնելով, Սէնի կորուստն է 167 մեռեալ (121 քաղաքացի , 46 զինուոր) եւ 332 վիրաւոր, բոլորն ալ քաղաքացի: Սէն է Ուազի կորուստը՝ 87 մեռեալ (74 քաղաքացի, 13 զինուոր), 320 վիրաւոր (213 քաղաքացի, 107 զինուոր): Այս մեռեալներուն մէջ կը դտնուին 20 մանուկներ :

**** Փարիզի հակաօդային թնդանօթները կրակ բացին երեքշաբթի առտու ժամը 9.20ին, բայց ահազանդը չհնչեց :*

« Թուռնալ» կը պատմէ թէ երկուշաբթի օրուան յարձակման առնարուածքի մը ղպրոցին մօտ ռումբ մը հանդիպելով թեթեւօրէն ծածկուած պատսպարանի մը, ուր 100 մանուկներ կը դտնուէին, 20 մանուկներ մեռան, 20 հոգի ալ վիրաւորուեցան :

Հանրապետութեան նախագահը Օթկլ Տիէօ եւ Վոժիւարի հիւանդանոցը այցելելով, մխիթարեց վիրաւորները: Փարիզի արքեպիսկոպոսն ալ այցելեց վիրաւորներուն եւ զովեց ժողովուրդին քաջութիւնը եւ պաղարիւնը: Կրթականները, Պ. Սառօ մօտակայ արուարձանի մը ղպրոցը այցելելով, խոնարհեցաւ տասը աղջնակներու անչունչ մարմիններուն առջեւ, եւ ցաւակցութիւն յայտնեց անոնց ծնողներուն: Առնք խրամի մը մէջ ապաստանած էին, բայց ռումբ մը պայթելով խափանեց իրենց արեւը:

**** Փարիզի զինուորական կառավարիչը յայտարարութիւն մը ուղղեց Փարիզի ժողովուրդին, ջերմապէս շնորհաւորելով անոր սքանչելի կեցուածքը՝ յունիս 3ին ռմբակոծութենէն առաջ եւ վերջը: Կառավարիչը այս առթիւ վստահութիւն կը յայտնէ թէ որ եւ է նոր անակնկալ չի կրնար խախտել Փարիզի ժողովուրդին կամքը :*

Լոնտոնի լորտ քաղաքապետն ալ ձայնասփիւռ ճառ մը ուղղելով Փարիզի ժողովուրդին, ջերմապէս դնահատեց անոր քաջութիւնը, վշտովը եւ արմատարհանքը՝ վստահելի հանդիսք :

Այս ռմբակոծութիւնը ընդհանուր վրդովում պատճառած է ամէն կողմ : Լոնտոնի թերթերը կը պահանջեն փոխադարձաբար զարնել գերմանական քաղաքներ: Ամերիկեան թերթերն ալ ծանր բառեր կը գործածեն Գերմանիոյ դէմ :

Ինչպէս պիտի կարդաք պաշտօնական դեկոյցին մէջ, դաշնակից օդատորմիղը իր կարգին արշաւ մը կատարած է կարգ մը գերմանական քաղաքներու վրայ, զարնելով զինուորական նշանակէտներ: «Թան»ի զինուորական աշխատակիցը խօսելով այս արշաւին վրայ, կը գրէ ·

— « Մտանաւորապէս նշանակէտ ընտրուած էին օդանաւային կայանները, կարգ մը երկաթուղիներ որ դէպի Փարիզ կուգան եւ քանի մը գործարաններ: Բնականաբար չատ մը ռումբեր վրիպեցան իրենց նշանակէտներէն եւ բնկան այնպիսի թաղերու վրայ ուր միայն քաղաքացիներ կը բնակին: Գերմանական ռմբաձիգները երեւցան քանի մը յաջորդական ալիքներով: Իրենց կ'ընկերանային հետապնդիչ օդանաւերու կարեւոր չարքեր :

300 — 400 ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱՒԵՐ ՓՃԱՑԱԾ...

Տեղեկութեանց (կամ քարոզութեանց) նախարարութիւնը հետեւեալ ղեկոյցը հրատարակեց Փարիզի ռմբակոծութեան առթիւ :

— « Մինչեւ հիմա որ եւ է հերքում չէր հրատարակուած գերման պաշտօնական զեկոյցին չատ յամաքս անճիշդ յայտարարութեանց մասին: Ցունիս 3ի ռմբակոծութեան վերաբերեալ զեկոյցով ծանուցուած արդիւնքները այնքան մտացածին են որ, անհրաժեշտ կը դառնայ ճշդում մը կատարել: Գերմանական զեկոյցին համաձայն, 104 ֆրանսական օդանաւեր վար առնուած են թուիչքի տեն, իսկ 300 — 400 հատ ալ խորտակուած՝ գետնին վրայ, ռմբակոծութեան հետեւանքով: Հակառակ մեր հետապնդիչ օդանաւերու մղած տաժանելի կռիւներուն, թշնամի հետապնդիչ թէ ռմբաձիգ օդանաւերու դէմ, վար առնուած ֆրանսական օդանաւերու թիւը եօթը հատէն աւելի չէ, իսկ ապահովաբար վար առնուած են 25 թշնամի օդանաւեր, մեր հողին վրայ: Այս օդանաւերէն իւրաքանչիւրը ունէր 2—4 օդաչու, ուրեմն համապատասխանաբար 75 հոգի սպաննուած կամ գերի բռնուած են մեր եօթնին դէմ (ֆրանսական իւրաքանչիւր օդանաւի մէջ կը դտնուէր մէկ օդաչու): Գերիներուն մէջ կը դտնուի զնդապետ մը որ հրամանատարն էր արշաւանքին մասնակցող տորմիղներէն մէկուն: Գալով գետնին վրայ քանդուած օդանաւերուն, անոնց թիւը կը հասնի 14ի, որոնց մեծ մասը կը բազկանայ չրջապայութեան յատուկ օդանաւերէ, գործածուած իբրեւ սուրհանդակ: Մնաց որ, այս օդանաւերը կրնան նորոգուիլ :

**** « Լ'Էօվռ» նկարագրելով ռմբակոծութեան աւերները, կը գրէ— «Գործարանը կը վառէր (գրաքննուած): Քանի մը ժամ վերջը հրդեհը խափանուած ըլլալով, աշխատանքը նոյն իրիկունն իսկ կը վերսկսէր արհեստանոցներուն մէջ: Բայց բանուորներ ածխացած եւ պաշտօնեաներ վիրաւորուած էին : Դրամատան մը մնաւուկը խորտակուած էր գետնայարկին մէջ, բայց պաշտօնեաները անվնաս մնացած ըլլալով, երէկ առտու կը վերսկսէր աշխատանքը հարեւան մասնաճիւղի մը մէջ··· Սա փոքր «պիսթրօ»ն այլեւս ապակի չունի պատուհաններուն եւ դուռներուն վրայ, բայց սրահը պարապ էր երբ ռումբը ինկաւ, եւ միայն նիւթական վնասներ պատահեցան եւն.:*

ԼԻՈՆԻ ԴԷՄ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՕԴԱՐՇԱԻԸ

Լիոնի մեր թղթակիցը կը գրէ·— Պատերազմին սկիզբէն ի վեր երրորդ անգամ ըլլալով ռմբակոծուեցաւ Լիոնի չրջանը: Առաջին ռմբակոծութիւնը տեղի ունեցաւ առտուն չատ կանուխ ժամը 5ին: Երկրորդ ու երրորդ յարձակումները կատարուեցան չաբաթ, 1 յունիս եւ կիրակի օրերը: Շաբաթ օր չորս անգամ ահազանգը հնչեց քաղաքին մէջ: Պատսպարանները ապաստանող ժողովուրդը անընդհատ կը լսէր ռմբակոծութեան ձայները: Վնասուեցան վայրեր որոնք երբեք զինուորական հանգամանք չունին: Մօտ 30 օդանաւեր կը սաւառնէին հազար մեթր բարձրութեան վրայ: Առաջնորդ օդանաւը օդին մէջ մուխ մը կ'արձակէր, իսկ իրեն հետեւողները որոշուած վայրերուն վրայ կը ձգէին ռումբերը: Դժբախտաբար նոր մեռեալներ եւ վիրաւորներ աւելացան նախկիններուն վրայ: Ժողովուրդը պաղարիւն կը դիտէր կատարուած գործողութիւնները:— Մ.

*** Գոհարեղէններու եւ ամէն տեսակ թանկագին քարերու, ոսկի եւ արծաթ առարկաներու արտածումը արգիլուեցաւ Ֆրանսայի մէջ, բանուած ըլլան թէ ոչ :

*** Լոնտոնի մէջ ձերբակալուեցաւ անգլիացի Ֆէրտինէի եղբայրը, 27 մեղսակիցներու հետ, որոնք անդամ էին խռովարար կազմակերպութեան մը:

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ ԴԵՌ Կ'ՈՐՈՁԱՅ

Քորսիքա, Սաւոյա, Նիս, Հարաւային Ֆրանսա, Թունուզ, Մալթա, Ալճեռոյ...

Իտալիոյ նախարարական խորհուրդը դումարուեցաւ երեքշաբթի օր, նախագահութեամբ Մուսոլինիի, եւ խորհրդակցեցաւ երկու ժամ: Նիստէն վերջը զեկոյց մը հրատարակուեցաւ, որ կ'ըսէ թէ կարդ մը վարչական միջոցներ ձեռք առնուած են: Ֆաչական Գերագոյն Խորհուրդին նիստը յետաձգուեցաւ : Այս ժողովն է որ պիտի տայ պատերազմին մասնակցելու վճիռը:

Ուրեմն, Մուսոլինի դեռ կ'որոճայ: Կարծողներ կան թէ այսօր պիտի արձակէ իր վճիռը: Ամէն պարագայի մէջ, ամբողջ Իտալիան տոգորուած է պատերազմական տրամադրութեամբ: Պահեստներու զօրաչարժը կը չարունակուի: Բազմամարդ չրջաններու մէջ լոյսերը կը մարեն իրիկունը: Բազմաթիւ ընտանիքներ հեռացած են մեծ քաղաքներէն: Անգլիացիները եւ Ֆրանսացիները կը վերադառնան: Օտար դեսպանատուները պաշտպանութեան տակ առնուած են:

Մամուլը կը չարունակէ միչտ արծարծել Իտալիոյ պահանջները: «Թան»ի թղթակիցը կը հետադրէ թէ եթէ Մուսոլինի պատերազմի որոշում տայ, պիտի չյայտարարէ, ինչպէս ըրաւ Եթովպիոյ արշաւանքին առեն: Ցետոյ կը չարունակէ ·

— « 1938 դեկտեմբերին երեսփ. ժողովի նիստին մէջ, երբ Կոմս Ջիանօ Իտալիոյ քնական տենչերու մասին կը խօսէր, որոշ բան չըսաւ: Միայն քանի մը երեսփոխաններ ծափահարեցին ազդակելով,— «Թունուզ, Սաւոյ, Ճի - պութի»: Առաջնորդն ալ միեւնոյն թուումը կատարեց 1939 մարտին արտասանած ճառով մը: Եւրոպական պատերազմին հետ, ախորժակը բացուած է: Նոյնիսկ պատերու վրայ փակցուած յայտարարութիւններու մէջ կը կարդացուին հետեւեալ անունները,— Քորսիքա, Սաւոյա, Նիս, Հարաւային Ֆրանսա, Թունուզ, Մալթա, Տալմացիա, Ցունաստան: Կը թուի թէ մխաքերու մէջ կան նոյնիսկ Մարոքը, Եգիպտոսը, մինչեւ անդամ Ալճեռոյն:

*** Սելանիկէն Իտալիա վերադարձան 100 Իտալացիներ: Թուրքիայէն Ռումանիայէն եւ Եուկոսլավիայէն ալ Իտալացիներ կը համախմբուին Փաթրաս, իրենց երկիրը վերադառնալու համար :

ՋԸՐՋԻԼԻ ՁԱՌԸ ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ ՄԱՍԻՆ

Գերմաններ կրնա՞ն Անգլիա մտնել

»»» · «««

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին առջի օրուան նիստին մէջ, Պ. Ջըրչիլ մանրամասնօրէն պարզեց հիւսիսային Ֆրանսայի դաշնակից զօրքին փրկութեան պարագաները: Իր յայտարարութեան համաձայն, Անգլիա փոխադրուած են 335.000 անգլիական եւ Ֆրանսական զինուորներ, սպաննուած, վիրաւորուած կամ կորսուած են 30.000 հոգի: Ահաւասիկ իր յայտարարութեան հիմնական մասերը·

— « Երբ մէկ չաբաթ առաջ ես խնդրեցի այս օրուան ձգել իմ յայտարարութեան թուականը, կը վախնայի թէ ինծի պիտի վիճակի դառն պարտականութիւն մը,— ծանուցանել ամենամեծ զինուորական աղէտը մեր երկար պատմութեան մէջ: Կը կարծէի, եւ իրազեկներ ալ համաձայն էին ինծի հետ, թէ թերեւս չատ չատ 20 — 30.000 զինուորներ կրնային նաւ նստիլ: Ցոյդ կը թուէր թէ Ֆրանսական ամբողջ առաջին բանակը եւ Ամիէն - Ապպէվիլի հիւսիսակողմի ճեղքին ամբողջ անգլիական բանակը պիտի չախչախուին բաց դաշտի վրայ կամ անճնաւորը պիտի ըլլան, ուտելիք եւ ռազմանիւթ չունենալով: Պելժիոյ թագաւորը օդնութեան կանչեց մեզ: Եթէ այս վհատաթոր եւ իր կառավարութիւնը բաժնուած չըլլային Դաշնակիցներէն որոնք անցեալ պատերազմին մէջ պարտութենէ փրկեցին իրենց երկիրը, եւ եթէ ապաւինած չըլլային չէզոքութեան մը որ մահացու էր, ինչպէս հաստատեց փորձառութիւնը, անգլիական եւ Ֆրանսական բանակները առաջին օրէն կրնային փրկել ոչ միայն Պելժիան, այլեւ թերեւս Լեհաստանը: Եւ սակայն վերջին պահուն, երբ Պելժիա արդէն արշաւանքի ենթարկուած էր, Լէոփոլտ թագաւորը մեր օդնութիւնը խնդրեց եւ մենք պատասխանեցինք իր ուչացած կոչին: Ինք եւ իր բանակը, որ կը բազկանար մօտ 500000 զինուորներէ, կը պաչտպանէին մեր արեւելեան կողը եւ այսպէս բաց կը պահէին մեր նահանջի միակ ճամբան դէպի Ծով: Ցանկարծ, առանց նախապէս խորհրդակցելու, առանց խորհուրդ հարցնելու իր նախարարներուն, իր իսկ պատասխանատուութեամբ, թագաւորը բանագնաց մը ղրկեց գերման սպարապետութեան, անճնաւորը եղաւ իր բանակին հետ եւ այսպէս վտանգեց մեր կողը եւ օդնութեան բոլոր միջոցները: Մէկ չաբաթ առաջ խնդրեցի Ժողովէն յետաձգել իր դատաստանը, մինչեւ որ կացութիւնը պարզուի: Այսօր պատճառ չեմ տեսներ վերապահելու մեր կարծիքը այս ողբալի դրուագի մասին »:

Վարչապետը պատմելով բրիտանական օդատորմիղին քաջագործութիւնները, որոնց չնորհիւ Անգլիոյ կորուստը եղած է չորսի դէմ մէկ, հանդիսաւորապէս յայտարարեց թէ հազար նաւեր Անգլիա փոխադրած են 335.000 զինուորներ: Ցետոյ յիչելով թէ թշնամին իր տիրապետութեան տակ ունի հանքային արժէքաւոր չրջաններ եւ գործարաններ, ինչպէս եւ քանի մը նաւահանգիստներ Մանչի վրայ, «բոլոր ռազմագիտական հետեւանքներով», չարունակեց ·

— « Ըսուեցաւ թէ Հէո Հիթլէր ծրագիր մը մչակած է բրիտանական կըղզիները արչաւելու: Առաջ ալ խորհուած է այս մասին: Երբ Նափոլէոն Պուլոյնը կը գտնուէր իր տափանաւերով եւ Մեծ Բանակով, մէկը դիտել տուաւ իրեն.— «Թունաւոր խոտեր կան Անգլիոյ մէջ»: Անչուչտ հիմա չատ աւելի կան, քանի որ մեր բանակը վերադարձաւ: Մենք պիտի չդոհանանք պաչտպանողական պատերազմով: Մենք պիտի վերակազմենք մեր արչաւանքի բանակը, քաջարի սպարապետին՝ Լորտ Կորթի հրամանին տակ»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ. էջ)

Ֆրանց Վերֆելի նոր գիրքը

(ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՈՒՐՎԱԳԾԵՐ ԵՎ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ)

Ա.

Ինչպես գրեցին թերթերը, Ֆրանց Վերֆելը (17 — 18 աղյուսակ), Գուստավ Մալլերի (17 — 18 աղյուսակ) և Ալեքսանդր Մոյսիի հետ միասին Ամերիկա էր մեկնելու հունվարի 9-ին, Նյու Յորքի «Ամերիկա» (18 աղյուսակ) շոգենավով։ Ուղևորությունը հետաքրքրական էր լինելու, որովհետև Վերֆելը, Մալլերը և Մոյսին ամերիկյան հանրության համար նոր անուններ չէին։ Նրանց գրքերը հայտնի էին ամերիկյան ընթերցողներին, և նրանք հրավիրված էին Ամերիկա՝ իրենց գրքերի հաջողության առթիվ։

Ֆրանց Վերֆելը, որ ծնված է 1890 թվին Պրագայում, հրատարակել է տվել մի շարք վեպեր, պատմվածքներ և դրամատիկական գործեր։ Նրա «Երեսուն տարվա երգը» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1924 թվին, մեծ հռչակ է վայելել։ Նրա «Բարբարա կամ սրբություն» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1929 թվին, ևս մեծ հաջողություն է ունեցել։ Նրա «Մահվան երեսը» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1933 թվին, ևս մեծ հաջողություն է ունեցել։ Նրա «Մուսա Դաղ քառասուն օրը» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1934 թվին, ևս մեծ հաջողություն է ունեցել։ Նրա «Հոգևոր կայսրության վերջը» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1936 թվին, ևս մեծ հաջողություն է ունեցել։ Նրա «Ես հավատում եմ անմահության» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1937 թվին, ևս մեծ հաջողություն է ունեցել։ Նրա «Ես հավատում եմ անմահության» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է 1938 թվին, ևս մեծ հաջողություն է ունեցել։ Նրա «Ես հավատում եմ անմահության» (18 աղյուսակ) վեպը, որ հրատարակվել է

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : SCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Téléphone : GOBelins 15 - 70
17, Rue Damesme, PARIS (13)

Chèque Postal Paris 1678 - 63 (ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ·—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղուբիները	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՕՒՐԲԱԹ
7
ՅՈՒՆԻՍ
VENDREDI
7 JUIN
1940

ԺԲ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4369

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՐԲ ԿԸ ԼՍԷՔ ԱՀԱԶԱՆԳԸ ՈՂԲԱՋԱՅՆ

Շաբաթ եւ կիրակի ահազանգը հնչեց հարաւային արեւելեան Ֆրանսայի, իսկ երկուշաբթի ցերեկ՝ Փարիզի մէջ։ Առաջին եւ ամենածանր ռմբակոծութիւնը կատարուեցաւ մայրաքաղաքին վրայ, ուր 254 հոգի մեռան, 652 հոգի վիրաւորուեցան։ Մարդկային կորուստները պատահեցան նաեւ Մարսէյլի եւ Լիոնի մէջ։

Ի՛նչ խօսք որ առաջին եւ վերջին յարձակումները չեն ասոնք։ Ահազանգը ամէն օր կը հնչէ երկրին զանազան մասերուն վրայ, տեւելով մէկէն մինչեւ երեք ժամ։ (Երկուշաբթի օրուանը ամէնէն երկարն էր Փարիզի մէջ)։

Ո՛չ յորդոր կարդալու, ոչ ալ խրատներ տալու տրամադրութիւն ունինք, այս երեւոյթներուն առթիւ։ Մէկ խօսք միայն,— իրարանցումը, չուարումը, խուճապը տուն կը քանդեն այսպիսի պարագաներու մէջ։

Ահազանգը միշտ ալ պիտի հնչէ, մանաւանդ հիմա որ թշնամին ընդհանուր յարձակողականի մը ձեռնարկած է։ Վտանգը պիտի ծանալի անչուշտ, քանի սաստկանան կռիւները։ Տարբական ողջմտութիւնը կը պահանջէ մնալ միշտ պատրաստ, ինչպէս բուն երկրին ժողովուրդը, ուշադրութեամբ հետեւիլ կրաւորական պաշտպանութեան հրահանգներուն, չթափառիլ փողոցները, զգուշանալ վայրերէն կանչերէ եւ արթուն կենալ։

Մի՛ մոռնաք որ դժոխքներու դժոխքը տեսած տարիներ առաջ, ստուար մեծամասնութեամբ։

Իսկ եթէ ուրիշ ամէն բան անզօր է ձեր ջիղերը պահելու համար, յիշեցէ՛ք հարիւր հազարաւոր զինուորները, կրակի գծին վրայ։

Ցիշեցէք մանաւանդ ձեր հազարաւոր հարազատները, որոնք արիւն կը փսխեն ամէն օր։ Գիշեր ցերեկ։ Ամիսներէ ի վեր։ Եւ ո՞վ գիտէ դեռ քանի՛ ամիսներ։— Շ.

Հիւպ աջակողմեան երեւելիներ ձերբակալուած

Զորս նոր ահաւմիռներ

Ապահովութեան տեսչութիւնը ձերբակալեց հինգ ականաւոր անձեր, Պ. Պ. Ռոպէր Ֆապր Լիւս, Սէրվիէնյը ար Կոպինօ, Ալէն Լապրօ, Փօլ Մուրթոն եւ Շարլ Էնսքա։ Զինուորական տեսանը դատական քննութիւն պիտի կատարէ ասոնց դէմ, համաձայն պատժական օրէնքի 75րդ եւ 87րդ եւ յաջորդ յօդուածներուն տրամադրութեանց, որ կը վերաբերին պետութեան ներքին եւ արտաքին ապահովութեան դէմ կատարուած արարքներու։ «Փոլիւ-լէօ» կը գրէ թէ ամբաստանեալները կը պատկանին «ծայրագոյն ակոմոմեան շրջանակներու»։

** Զինուորական Գ. տեսանը դռնփակ դատելով խումբ մը լրտեսներ, որոնց մէկը Գերմանացի, իսկ եօթը Ֆրանսացի, մահուան դատապարտեց Գերմանը եւ Ֆրանսացիներէն երեքը, ցկեանս թխապարտութեան՝ երկու հոգի, որոնց մէկը կին, 10 տարի բանտարկութեան՝ միւս Ֆրանսացին։ Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ.—

Ֆրանսացի նախկին օդաչու սպայ Մասոն, հայրենադաւ, վերջին տարիներու ընթացքին դարձած էր գերմանական տեղեկատու վարչութեան ամէնէն կարեւոր գործակալներէն մէկը։ Մասոնպէտ՝ օդանաւային տեղեկութիւններ փոխանակելու, Մասոն մինչեւ պատերազմի նախօրեակին ճշդիւտ ցուցմունքներ հաղորդած է մեր օդանաւային թռիչքի կայաններու մասին։ Այս կայաններէն քանի մը հատ ռմբակոծուեցան թշնամի օդանաւերու կողմէ, ներկայ ճակատամարտի ընթացքին։ Իսկ ժրալան գործակալ նացիական վարչութենէն, Մասոն միւս կողմէ տանի չափ տեղեկատուներ ճարած է այդ վարչութենէն։ Այս բոլոր լրտեսները եւ դաւաճանները անվնաս վիճակի մէջ ղրուեցան Մասոնի ձերբակալութենէն առաջ կամ անմիջապէս վերջը։ Այս գործողութիւնները կատարուած ըլլալով դժուարին պայմաններու մէջ, պատիւ կը բերէ մեր հակալրտեսական վարչութենէն որոնք պատերազմի նախօրեակին յաջողեցան ոչնչացնել լրտեսական մասնաւորապէս կարեւոր կեդրոն մը։ Նոյն ինքն Մասոնի խոստովանութեամբ, մէկ տարիէ ի վեր մեր հողին վրայ կատարուած զանգուածային ձերբակալութիւնները կազմալուծեցին գերման տեղեկատու օրգանները։ Այն բազմաթիւ մահակալները որ արձակուեցան վերջերս ղինուորական տեսանները կողմէ եւ մահապատիժի գործադրութիւնները անշուշտ պիտի լրացնեն աղգային ապահովութեան այս գործը։

1940ի ՏՈՒՐՔԵՐԸ վճարելու համար մասնաւոր աղդարարութեան մի սպասէք։ Ելմտական նախարարը այս առթիւ դեկոյց մը հրատարակելով, կը թելադրէ որ ամէն քաղաքացի ինքնաբերաբար կատարէ իր պարտականութիւնը, ինչպէս ղինուորները։ Բազմաթիւ պաշտօնեաներ ղինուոր զացած, ուրիշներ չափազանց ծանրաբեռնուած ըլլալով, տուրքերը ճշդող ցանկերը կրնան ուշանալ, մինչ պետութիւնը տուիլղական պէտքեր ունի։ Անոնք որ ի վիճակի են, պէտք է հայրենասիրական պարտք նկատեն կարելի եղածին չափ մեծ գումար մը վճարել կանխիկ ի հաշիւ 1940ի տուրքերուն։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ արտաքին գործերու նոր նախարարը, Կիկուրտու, գերմանասէր է եւ մարաջախտ Կէօրինկի մտերիմ բարեկամը, ինչպէս կը գրեն Լոնտոնի թերթերը, թէեւ նախարարը իր առաջին յայտարարութեամբ չհերքեց թէ պիտի չարունակէ նախորդին քաղաքականութիւնը։ Գերմանները եւ Հունգարները միշտ կը մեղադրէին թէ Կաֆէնկու դաշնակից պետութեանց քաղաքականութեան կապուած է, իբրեւ թունդ բարեկամ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ։ Նոր նախարարը հանգիստ ճարտարապետ է, ուսած՝ Գերմանիոյ մէջ, նաեւ մասնագէտ քաղաքական տնտեսութեան։ Նախապէս եղած է հաղորդակցութեանց եւ հանրօգուտ չինութեանց նախարար։ Կ'ըսուի թէ իր նախորդը, Կաֆէնկու, Անգարայի դեսպան պիտի նշանակուի։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆԸ
150_200 ՔԻԼՈՄԵԹՐ ՃԱԿԱՏԻ ՄԸ ՎՐԱՅ

ԳԼԽԱՒՈՐ ՆՇԱՆԱԿԸՏԸ՝ ՓԱՐԻԶ

Ֆրանսական բանակին ուժեղ դիմադրութիւնը

Զեկոյց թիւ 551, յունիս 5, առաւօտ (280րդ օր).— Առաւօտ կանուխ սաստկացած բոլոր տեղեկութիւնները կը ծանուցանեն թէ նոր ճակատամարտ մը սկսած է։ Թշնամին բուռն ճիգը մինչեւ հիմա կեդրոնացած է Ծովուն եւ Լան - Սուասոն ճամբուն վրայ։

Զեկոյց թիւ 552, իրիկուն.— Այս առտու սկսած ճակատամարտը սաստկացաւ Ամիէնի, Փէռոնի եւ Էլէթի շրջաններուն մէջ։ Թշնամին շարժման մէջ դրած է կարեւոր միջոցներ, մանաւանդ հրասայլեր եւ օդանաւեր։ Ընդհանուր առումով իր յարձակումները զսպուած են։ Մեր դիմադրողները, նոյնիսկ երբ թշնամի հրասայլերը անդին կ'անցնին, ուժգնօրէն կը դիմադրեն իրենց դրաւած յենակէտներուն վրայ եւ կը պահեն իրենց դիրքերը։ Մեծ գործունէութիւն մեր օդատորմիղին կողմէ, վերջին 24 ժամուան ընթացքին։ Մեր ռմբաձիգ օդանաւերը դիւերանց յարձակեցան կարեւոր գործարաններու վրայ Միւնիխի, Լուտվիկսհաֆէնի մէջ, ինչպէս եւ Մանհայմի կայարանին վրայ։ Կարեւոր հրդեհներ նշմարուեցան։ Այս արշաւներու ընթացքին ուրիշ քանի մը կայարաններ եւ թռիչքի կայաններ ալ զարնուեցան։ Օգտագործելով մեր հետզհետէ ընդարձակ քաղուած տեղեկութիւնները, մեր ռմբաձիգ եւ հետապնդիչ օդանաւերը այսօր հզօր ալեկոծութիւն մը ընծայեցին ցամաքային զօրքին, յարձակումին սկիզբէն իսկ։

Անգլիոյ օդանաւային նախարարութեան զեկոյցը, 5 Յունիս.— Արքայական ծանր ռմբաձիգներ մեծ ուժերով յարձակեցան արեւմտեան Գերմանիոյ վրայ, զարնելով քարիւղի չտեմարաններ եւ վակոնի մթերանոցներ, երեք անգամ, երկուշաբթի դիւերը։ Ուժգին պայթուցիկներ եւ հրթիռ ռումբեր ուղղակի զարկին որոշուած նշանակէտները եւ բազմաթիւ հրդեհներ ծագեցան ուժգին պայթումներու հետեւանքով, ինչ որ կ'ապացուցանէ գործողութեանց յաջողութիւնը։ Յարձակումներ կատարուեցան նաեւ ճարտարարուեստական նշանակէտներու եւ հաղորդակցութեան ճամբաներու վրայ։ Զարնուած շրջանը կը տարածուի Էմմէրիխէն (Հիւսիս) մինչեւ Ֆրանքֆորթ (Հարաւ)։ Էմմէրիխի մէջ կրակի որուեցան չարք մը չտեմարան - վակոններ եւ հրդեհին բոցերուն չնորհիւ մեր օդաչուները կրցան աւելի դիւրաւ ճշդել իրենց նշանակէտները։ Մեր օդաչուներէն մէկը քարիւղի չտեմարաններ նշմարելով, որոնք բռնկած չէին տակաւին, խոշոր ռումբեր արձակեց եւ նոր հրդեհներ ծագեցան։ Ուրիշ յարձակումի մը ատեն չարք մը պայթումներ նշմարուեցան։ Ծուխը այնքան թանձր էր որ զարնուած շրջանին մեծ մասը ծածկուած էր։ Մանհայմի մէջ յարձակումներ կատարուեցան ռազմանիւթի գործարաններու վրայ։ Հարիւրաւոր հրթիռ ռումբեր նետուեցան եւ հրդեհներ ծագեցան նշանակէտին չուրջը։

Ֆրանսայի օդանաւային նախարարութիւնն ալ զեկոյց մը հրատարակեց Գերմանիոյ մէջ կատարուած օդարշաւներու մասին որոնք չատ բուռն հանդամանք ունէին։ Ֆրանսական ռմբաձիգները յարձակեցան զինուորական նշանակէտերու վրայ Մանհայմի, Ուլմի, Լուտվիկսհաֆէնի եւ Միւնիխի վրայ։ Կրակի որուեցաւ Պատէնի ածիլիճի գործարանը։ Բոցերը ահռելի բարձրութեան մը հասած էին որ յայտնապէս կը տեսնուէին Ֆրանսական սահմանագլուխէն։ Միւնիխի օդանաւային մեքենաներու գործարանը նոյնն ռմբակոծուեցաւ։ Ֆրանսական օդանաւերը թռան երկու խիտ չարքերով եւ հակառակ Սեւ Անտառէն արձակուած լոյսերու, որոշուած նշանակէտները հասան անցնելով Սիկմարինկէնն եւ Աւսկսպուրգ քաղաքներէն։ Վերադարձած ատեն հակօդային թնդանօթները բուռն կրակ մը բացին Սարպրուքէնի եւ Սարկիմինի մօտ։ Գիշերային ռմբաձիգներն ալ ուժգնօրէն յարձակեցան կարեւոր նշանակէտներու վրայ, Սէն Ֆանթէնի, Փէռոնի եւ Քամպրէյի շրջաններուն մէջ։ Կայարան մը եւ քանի մը կարաւաններ ոչնչացան, ճամբաներ խզուեցան եւ հաղորդակցութիւններ քանդուեցան։ Օդանաւերը յաջողութեամբ ռմբակոծեցին կարգ մը թշնամի զօրախմբումներ Սէն Ֆանթէնի չուրջը։ Գերման զօրամասեր անընդհատ կրակի բռնուեցան նոյն շրջանին մէջ։ Աւելի քան վեց թոն պայթուցիկ նետուեցաւ։ Ցունիս 5ի առաւօտէն ի վեր Գերմանները կը յարձակին ծովէն մինչեւ Լան - Սուասոն։ Օդանաւային մեծ ճակատամարտ մը կը մղուի։ Մեծ հրդեհներ կ'երեւան ռազմադաշտին վրայ։ Բազմաթիւ թշնամի օդանաւեր վար առնուեցան։ Տակաւին կարելի չէ հաշուել զանոնք։

ԹՇՆԱՄԻ ՅԱՐՁԱԿՈՂԱԿԱՆԸ ՍԿՍԱՒ ԾՈՒՆԻՍ 5Ի ԱՌՏՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 4ԻՆ

Տեղական թերթերու հրատարակած մանրամասնութիւնները կը հաստատեն թէ գերմանական մեծ յարձակողականը սկսած է յունիս 5ի առտուան ժամը 4ին, 110 մղոնի (150—200 քիլոմեթր) անընդհատ ճակատի մը վրայ որ կը տարածուի ծովէն մինչեւ Շըմէն տէ Տամ,— այն հռչակաւոր կառոյը ուր Ֆրանսացիները կեցուցին Գերմանները, նախորդ պատերազմին մէջ։ Ինչպէս կը հաստատէ պաշտօնական զեկոյցը, Ֆրանսական զօրքը կատեցուցած է յարձակողականը բոլոր կարեւոր կէտերուն վրայ, թէեւ գերմանական հրասայլեր գիծը ճեղքած էին քանի մը վայրերու մէջ։ Թշնամին ասպարէզ նետած է անհամար օդանաւեր եւ մեքենաշարժ զօրամասեր։ Յարձակման գլխաւոր ծանրութիւնը կը կրեն Ֆրանսացիները, բայց անգլիական զօրամասեր եւս կը մասնակցին ճակատամարտին։

«Ն. Ե. Հէրըլտ»ի դինուորական աշխատակիցը կը գրէ թէ գերմանական յարձակողականը սկսաւ ամբողջ Վէկանի նոր գծին երկայնքը, բուռն հրետաձգութեամբ։ Ցետոյ օդանաւերը ուղղաձիգ յարձակումներ կատարեցին, եռեւէն ալ՝ սուուարաթիւ հետեւակազօրքեր։ Ինչպէս կ'երեւայ, Տէօնքէրքի պարպումէն վերջը Հիթլէր չէ ուզած ժամանակ տալ։ «Գերմանական սպարապետութեան երկու գլխաւոր առանցքներն են հիւսիսէն հարաւ արշաւ մը դէպի Վերին Սոմ, Ամիէնի արեւելեան կողմը եւ արշաւ մըն ալ դէպի հարաւ - արեւմուտք, Լանէն Սուասոն, դէպի Փարիզի ճամբան։ Այս վերջինը կը դնուի ճամբուն հիւսիսային կողմը, Լանը կազմելով գերմանական խարիսխը, եւ առանցքը կ'անցնի Անիզի - լը - Շաթոյէն, Լանի եւ Սուասոնի միջ ճամբան։ Եթէ Գերմանները չարունակեն իրենց ճիգը այս երկու առանցքներուն վրայ, կը թուի թէ կը ձգտին երկու զօրաթեւերը միացնել Քոմփիէնյըի ուղղութեամբ եւ բանալ Փարիզի ճամբան։ Անիզի լը Շաթոյի մէջ, գերմանական ամէնէն յառաջացեալ զօրամասերը դեռ աւելի քան 65 մղոն հեռու էին Փարիզէն, եւ մէջտեղը կը գտնուի չարք մը պաշտպանողական դիրքեր։ Գերմանները ժամանակ չկորսնցուցին նախապատրաստական հրետաձգութեան մը համար, հաւանաբար այն պատճառով որ Ֆրանսական դիրքերը նոր խրամներ եւ ուրիշ դաշտային ամրութիւններ կը կազմեն (դրաքնուած)։ Սակայն եւ այնպէս, դրեթէ ամբողջ ճակատին վրայ, Գերմանները ստիպուած են յարձակիլ չատ աննպաստ դետինի մը վրայ,— ընդարձակ, ճախճախուտ դաշտավայրեր՝ Սոմի երկու ափերուն վրայ»։

Ծովէն Սուասոն 110 մղոն տարածութեամբ ճակատը մեծ մասով կը հետեւի Սոմի հովիտին։ Սկսելով ծովափէն, Ֆրանսացիները կը տիրապետեն Սոմի գետաբերանին, Ապպէվիլի հարաւը, եւ, մէկ չաբաթ առաջ ամրոց մը հաստատեցին հիւսիսային ափի կամուրջին վրայ։ Գետաբերանէն մինչեւ Ամիէն հովիտը նեղ է բայց ճախճախուտ եւ թշնամին ստիպուած է անցնիլ երկու ջուրերէ, քանի որ Սոմի ջրանցքը զուգընթաց կ'երթայ գետին հետ։ Սուրբին հովիտին հարաւային լանջերը կը կազմեն տեսակ մը ամրոց, իսկ անոր հեռուը ծածկուած է փոքր անտառներով։ Ամիէնէն սկսելով, մինչեւ եւ վերեւ Սոմի երկայնքը Ֆրանսացիները վերջերս չարունակեցին բարւոքել իրենց դիրքերը։ Փէռոնն եւ Համ քաղաքներուն հետեւ, անոնք իրենց ճակատ մը կազմած են, յաճախ կատաղօրէն կռուելով գերմանական թեթեւ զօրականերու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ. էջ)

ՎՃՌԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ԻՏԱԼԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ՐՈՋՎԷԼԹ ՊԻՏԻ ԿՐՆԱՑ ՀԱՄՈԶԵԼ ՄՈՒՍՈԼԻՆԻՆ

Երէկ, հինգշաբթի, ամբողջ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէր Մուսոլինիի յայտարարութեան, որ պիտի ըլլար վենեցիա պալատին պատշգամէն, ինչպէս բոլոր պատմական պարագաներու մէջ։ Այս տեղեկութիւնը կը հաղորդուէր Հռոմի դիւանագիտական չրջանակներէն եւ ուրիշ աղբիւրներէ։

Հռոմի անգլիական դեսպանատան օժանդակ պաշտօնեաներուն մեծ մասը, գլխաւորաբար առեւտրական վարիչները հեռացան չորեքշաբթի օր։ Անգլիական դաղութէն կը մնան միայն բուն դեսպանական պաշտօնեաները եւ քանի մը թղթակիցներ։ Ֆրանսական եւ անգլիական դեսպանատուները կը պաշտպանուին զինուորներու եւ ոստիկաններու կողմէ։ Ուսանողները նոր ցոյցեր սարքեցին, բողոքելով քննութեանց յետաձգումին դէմ։ Ինչպէս յայտնի է, համալսարանները եւ դպրոցները ժամանակէն առաջ փակուեցան ամբողջ Իտալիոյ մէջ, կառավարութեան հրամանով։

Հռոմէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը հրամայեց խաւարումի փորձեր կատարել ամբողջ երկրին մէջ։ Անհրաժեշտ նկութերը ճարուեցան բոլոր տանտէրներուն։

Նիւ Եորքի քաղաքական չրջանակներուն մէջ կը հաւատան թէ նախագահ Ռոզվելթ գերադոյն կոչ մը պիտի ուղղէ Մուսոլինիի, որպէսզի չմասնակցի պատերազմին։ Ռիւթկրի մէկ հեռագրին համաձայն, Պ. Ռոզվելթի միջամտութեան չնորհիւ է որ Իտալիա դեռ կը վարանի պատերազմ յայտարարել։ Նախագահը չաբաթներէ ի վեր կը թղթակցի Իտալիոյ վարիչներուն հետ, ազդարարելով որ եթէ Իտալիա փոխէ իր ընթացքը, Մ. Նահանգները յայտնապէս պիտի դառնան Դաշնակիցներուն կողմը։

Փարիզի եւ Լոնտոնի ամերիկեան դեսպանները կարեւոր խօսակցութիւններ ունեցան նախագահ Ռոզվելթի հետ, հեռաձայնով։ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ երկու դեսպանները խնդրած են փութացնել օդանաւերու առաքումը։ Մ. Նահանգներու նախագահը եւ արտաքին նախարարը կարեւոր տեսակցութիւններ ունեցան զինուորական եւ ծովային մասնագէտներու հետ, քննելով Եւրոպայի ամերիկեան դեսպաններուն վերջին տեղեկագիրները։

Իտալիոյ մշակոյթի նախարարը, Փավոլինի, յօդուած մը հրատարակելով բոլոր թերթերուն մէջ, առաջին էջերուն վրայ, «Մուսոլինիական պատերազմը» խորագրին տակ, կը բացատրէ թէ Մուսոլինի նախատեսած է Գերմանիոյ պատերազմը, յետին մանրամասնութեամբ։

Գերմանիոյ արտաքին նախարարը տեսակցութիւն մը ունեցաւ իտալական դեսպանին հետ։ Գահիրէի իտալական դեսպանը յետաձգեց իր մեկնումը։ Բազմաթիւ իտալահպատակներ հրամանի կը սպասեն մեկնելու համար։

Ամերիկեան թղթակից մը կը պատմէ թէ աչքովը տեսած է որ իտալական սուուարաթիւ դինուորներ, սպաներ եւ հրետաձիգ ուժեր կ'ուղղուին դէպի Ալպեան լեռները, Ֆրանսական սահմանին վրայ։

*** Անդարայէն կը հեռագրեն թէ Զօր. Միթլէհոդէր, Վէկանի չօրորդը, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թուրքիոյ սպայակոյտին վարիչներուն հետ, յունիս 5ին եւ Պէյրութ վերադարձաւ չօրորդ օրը։

*** Անդարայէն կը հեռագրեն թէ նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ ունկնդրութեան ընդունելով գերմանական դեսպանը, Ֆոն Փափէն, երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ անոր հետ։ Կ'ըսուի թէ խօսակցութիւնը կապ ունէր Իտալիոյ բռնելիք դիրքին հետ։

*** Իտալական թերթերը կը գրեն թէ այսօր - վաղը Հռոմ կը սպասուի Ռուսոլֆ Հէս, Հիթլէրի օդնականը, ընկերակցութեամբ հինգ սպաներու, տեսակցելու համար Մուսոլինիի եւ կառավարութեան անդամներուն հետ։

*** Իտալիոյ զինուորական Ակադեմիայէն խումբ մը սպաներ Պերլին դացին, այցելելու համար գերմանական ճակատը, սպարապետութեան հրաւէրով։

*** Պաղեստինի կառավարութիւնը արգիլեց անթելի դործածութիւնը սրճարաններու, ճաշարաններու, խանութներու եւ ուրիշ հանրային վայրերու, կամ կառքերու մէջ։

*** Ցունաստանի մէջ չաբաթը միայն երկու անգամ միս պիտի ծախուի, համաձայն կառավարական զեկոյցի մը որ կ'ըսէ թէ այս մսկրոցը ձեռք առնուած է, պաշար ամբարելու համար ներկայ տագնապալի կացութեան մէջ, մեւնոյն ատեն խնայելով դրամի արտածումը։

Ֆրտիլա Գալշեխտուն իսլամ է դարձել (ԱՄԵՆԱՎԱՂ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՊԱՏՄԵԼՈՒ ԴԻՄԱՑ)

(Ի. ԽՐՊՆ ՏԱՒՆ)

Ան թողեր էր Ամերիկան Միացեալ Նահանգներ՝ 20 տարի առաջ («Հայրենիք», 1940):

Ծնողաց անունները ուսումնասիրելու համար Գալշեխտուն ինքնագլուխ կերպով սկսաւ ուսումնասիրել Աստուածաշունչը, որ ընթերցանութեան ընթացքին ան հետզհետէ ընդունեցաւ իսլամ կրօնքը։ Ան ամուսնացաւ Ֆրտիլա անունով աղջկան հետ, որ ծնած էր Ամերիկա։ Ֆրտիլա ալ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԴՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : ՏՇ. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԱՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13)
Téléphone : GOBelins 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63 (ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղուքներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ՇԱԲԱԹ 8 ՅՈՒՆԻՍ SAMEDI 8 JUIN 1940

ԺԶ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4370 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՅ ՕՐԷ ՕՐ

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ԳՐՕՀԸ ԵՐԿՈՒ ՀԱՋԱՐ ՀՐԱՍԱՅԼԵՐՈՎ

Քանի մը հարիւր հրասայլեր խորտակուած

Ջեկոյց թիւ 553, յունիս 6, առաւօտ (281րդ օր).— Ճակատամարտը վերսկսաւ այս առտու արշալոյսին: Թշնամի ճնշումը մանաւանդ զգալի էր Սոորին Սոմի հարաւակողմը, ուր մեր յառաջապահ զօրամասերը թեթեւ նահանջ մը կատարեցին: Ընդհանուր առումով պահեցինք մեր դիրքերը զարնուած ճակատի մնացեալ մասին վրայ:

Ջեկոյց թիւ 554, իրիկուն.— Ճակատամարտը չարունակուեցաւ կատաղօրէն ի բուն, ամբողջ ճակատին վրայ, Ծովուն եւ Շմմէն ուէ Տամի ընդհուպ: Թշնամին հրասայլերու նոր կոյտեր թափեց դիրկընդխառն պայքարին մէջ, 200 — 300նոց խումբերով, ռազմադաշտի բազմաթիւ կէտերուն վրայ: Կարելի է ասել թէ քան երկու հազար հաշուել այսպէս ասպարէզ նետուած հրասայլերուն թիւը: Մեր զօրաբաժիններըը կռուեցան վճռաւորապէս: Ամուր կառչած իրենց դիրքերուն, վաշտեր, դումարտակներ, զօրախումբեր, մարտկոցներ ճակատեցան հրասայլերու դէմ, իրենց կրակին տակ ընդհատելով զանոնք: Մեր օդատորմիղը խորասուզուելով եւ սաստկապէս յարձակելով զրահապատ մեքենաներուն վրայ, ռմբակոծութեամբ եւ թնդանօթաձգութեամբ, անդուլ անդադար օգնեց մեր հետեւակներուն եւ հրետանաձգութեամբ պահանջելով ճակատամարտի վերադառնալու պատիւը: Մեծ թիւ մը կը կազմեն խորտակուած հրասայլերը, քանի մը հարիւրէն աւելի: Թշնամի դանդաղօրէն այս աննախընթաց զրոհին առջեւ, մեր կարգ մը զօրամասերը թաղուեցան եւ կողերէն զարնուեցան, մանաւանդ Սոորին Սոմի շրջանին մէջ, ուր թշնամի զօրամասեր յաջողեցան սողոսկիլ մինչեւ Պրէլ դէպ հասնիլ: Նոյնպէս Էլէթի շրջանին մէջ թշնամի զոհատներ կրցան յառաջ խաղալ մինչեւ Էն գետին հիւսիսային ափի սահմանամերձ բարձունքները: Իրիկուան դէմ ճակատամարտը կը շարունակուէր միշտ նոյն ուժգնութեամբ: Սքանչելի է մեր զօրքին բարոյական կորովը: Միւս կողմէ մեր օդատորմիղը շարունակեց Հռենոսի շրջանին երկաթուղիի ցանցին եւ զօրթարաններու քանդումը: Ցունիս 5ի ցերեկը 36 թշնամի օդանաւեր ստուգապէս վար առնուեցան մեր հետապնդիչ - օդատորմիղին եւ հակաօդային մարտկոցներուն կողմէ: Ուրիշ հօթը թշնամի օդանաւեր զարնուեցան եւ հաւանաբար խորտակուեցան:

*** Անգլիոյ օդանաւային նախարարութեան ղեկոյցին համաձայն, արքայական օդատորմիղը կը շարունակէ արշաւներ կատարել Գերմանիոյ ներսերը եւ զբաւեալ շրջաններու մէջ: Անցեալ գիշեր ծանր ռմբաձիգներ նորէն յարձակեցան զօրախմբումներու վրայ, խանգարելով թշնամի բանակին շարժումները: Ուրիշ ռմբաձիգներ յարձակեցան Ռուրի վրայ: Առտուն անգլիական օդանաւեր յարձակում գործեցին Կանի (Գելժիա) քարիւղի չտեմարանները վրայ, ցածէն թռիչքներ կատարելով եւ զարնելով ուրիշ վինուորական նշանակէտներ: Հրդեհին բոցերը կը տեսնուէին չատ հեռուէն: Երեքշաբթի օր բրիտանական օդանաւերը 200 մղոնի տարածութիւն մը կտրեցին Գերմանիոյ մէջ, Տորթմունտէն մինչեւ Մանհայմ: Մօտ 400 հրթիռ եւ պայթուցիկ ռումբեր կրակ ձգեցին Ֆրանքֆորթի քարիւղի չտեմարաններուն վրայ, ընդարձակ չտեմարաններ քանդուեցան Մանհայմի մէջ: Բոցերը կը տեսնուէին 150 քիլոմեթր հեռուէն: Ռմբակոծեցին նաեւ կարասաններ Էսէնի, Տիւսէլտորֆի, Վէզէլի եւ Քէօլնի մէջ:

*** Ցունիս 5 —6ի գիշերը զերմանական առաջին մեծ օդարշաւը կատարուեցաւ Անգլիոյ ծովեզերքներուն վրայ, Եորքշիրէն մինչեւ Թէյմզի գետաբերանը: Ահազանգը հնչեց վեց քաղաքներու եւ բազմաթիւ գիւղերու մէջ: Թշնամին օդակայաններ կը փնտռէր եւ բազմաթիւ հրթիռ եւ պայթուցիկ ռումբեր արձակեց, փոքր թէ մեծակ: Անգլիական զեկոյցը կ'ըսէ թէ վնասները աննշան են: Վեց հոգի վիրաւորուեցան թեթեւապէս:

Անգլիոյ երեսփ. ժողովը գաղանի նիստի հրաւիրուած է երեքշաբթի օր, քննելու համար մայր երկրին պաշտպանութեան խնդիրը եւ ուրիշ հարցեր:

ԴՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ԸՆԹԱՑՔԸ, ԴԷՊԻ ՀԱՎՈՒ ԵՒ ՓՄՐԻՋ

« Փըթի Փարիզիէն»ի զինուորական աշխատակիցը վերլուծելով ճակատամարտին ընթացքը, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ.— Թշնամիին հեռաւոր նպատակակէտներն են Հավր եւ Փարիզ: Առաջին մօտաւոր նպատակակէտներն են Թրէփոռ եւ Պրէյլի հովիտը, յետոյ Տիէփ եւ Արքի, Պէթիւնի եւ Օլնի հովիտները, Հավր եւ Սէն Լինֆէռիէօրի հովիտը հասնելու համար: Երկրորդ մօտաւոր նպատակներն են մէկ կողմէ Սուասոն, յետոյ Վիլէռ - Քոթըռէի լեռնաշղթան, եւ, միւս կողմէ, Քամփիէնյը եւ իր անտառապատ լեռնաշղթան եւ Սանլիին, Փարիզի համար:

« Ն. Ե. Հէրըլտ»ի աշխատակիցն ալ հետեւեալ ձեւով կը պարզէ ճակատամարտին ընթացքը.— Սոմի յարձակողականին երկրորդ օրը Ֆրանսական բանակը ետ մղեց բոլոր յարձակումները բացի երկու կէտերէ ուր Գերմանները ճեղքելով զիծը կամ կողէն զարնելով Ֆրանսական զօրամասերը, ներս մտան մինչեւ 10—12 քիլոմեթր: Այն երկու կէտերը ուր Գերմանները յաջողեցան յառաջ խաղալ հետեւեալ վայրերն են,— Ամպէվիլի շրջանին մէջ, ուր յառաջացան մինչեւ Պրէյ զետակը, դէպի Թրէփոռի հարաւային արեւելեան կողմը եւ Ուազի կապուած ջրանցքով մը, եւ Էլէթի շրջանին մէջ, ուր Գերմանները յառաջ խաղացին դէպի բարձունքները, Էնի հիւսիսային ափին վրայ:

Ֆրանսացիները փոխելով իրենց ռազմավարութիւնը, Ֆլանտրի ճակատամարտէն ի վեր, այլեւս ետ չեն քաշեր իրենց պաշտպանութեան զիծերը, անխուսափելի ճակատ մը կազմելու համար հրասայլերու առջեւ: Անոնք բացին իրենց զիծերը, ձգեցին որ հրասայլերը անցնին, յետոյ փակեցին զիծերը, կասեցնելու համար հրասայլերուն հետեւէն եկող հետեւակազօրքը: Այսպէս թաղուած հրասայլերը յետոյ զարնուեցան Ֆրանսական հրա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ. էջ)

ՄԱԻՍՈԼԻՆԻ ՆՈՐԷՆ ՁԻՕՍԵՑԱԻ

Պատրաստութիւնները կը շարունակուին ամէն կողմ

»»» · «««

Մուսոլինի չիօսեցաւ հինգշաբթի գիշեր, հակառակ հաղորդուած լուրերուն: Իրազեկներու կարծիքով, Մ. Նահանգներու նախագահին ազդարարութիւնները զուր անցած չեն: Բայց եւ այնպէս, Իտալիա կը շարունակէ պինուորական պատրաստութիւնները, հոգեբանօրէն պատրաստուելու համար պատերազմը: Անոնք օր 8 — 10 օդանաւերէ բաղկացած տորմղիկներ սուսուցին Հռոմի վրայ, խաւարումի փորձեր կատարուեցան եւ խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան: Մէկ խօսքով՝ նախապատրաստական փորձեր, պատերազմի համար:

Վերջին լուրերու համաձայն, Պ. Բոզվէլթ կը չարունակէ իր ջանքերը, համոզելու Մուսոլինին, զոնէ յետաձգել տալու համար իր որոշումը, որ պէտք ինք ժամանակ ունենայ քննելու Ամերիկայի եւ աշխարհի հանրային կարծիքը, ճշդելու համար պատերազմին ծաւալման պատասխանատուութիւնը: Կ'ըսուի թէ Պապն ալ անձնական դիր մը ուղղած է Իտալիոյ Առաջնորդին, խնդրելով որ չմասնակցի պատերազմին: Պապը որոշած է Հռոմ մնալ, ինչ որ ալ պատահի:

Հռոմ հասաւ Գերմանիոյ հոգպատրաստական նախարարը, տեսակցելու համար կառավարութեան հետ:

*** Հռոմէն կը հեռագրեն թէ Իտալիոյ, Ալպանիոյ, իտալական կղզիներու եւ ամբողջ կայսրութեան բոլոր ափերուն մէջ ականներ տեղադրուած են: Այն նաւերը որ իտալական որ եւ է նաւահանգիստ մը կ'երթան, պէտք է նախապէս լուր տան պինուորական իշխանութեանց, նշանակելով իրենց ժամանումին օրը եւ ժամը: Անոնք որ չեն հպատակիր այս հրահանգներուն, վտանգանք պիտի բանան իրենց դէմուն:

*** Պէյրութէն կը հեռագրեն թէ Լիբանան եւ Սուրիա պատրաստ են ամէն պատահականութեան հանդէպ: Ֆրանսերէն եւ արաբերէն յայտարարութիւններ հրատարակուեցան, հրահանգներ հաղորդելով օդանաւային յարձակումներու դէմ: Միջոցներ ձեռք առնուած են նաեւ նաւթատարներու պաշտպանութեան համար:

*** Գահիրէի բոլոր դէսպանը չէնքերը պաշտպանուած են աւազի պարկերով: Կառավարութիւնը ձրի կազարդել պիտի բաժնէ քարօտ քաղաքացիներուն: Ամէն միջոց ձեռք առնուած է եւ զինուորները կազմ եւ պատրաստ կը սպասեն:

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ՎԵՐԱԿԱԶՄԵԼՈՎ ԴԱՀԼԻՃԸ ԼԱՒԱՑԵՍ ՁԱՌ ՄԸ ԹՕՍԵՑԱԻ

«Աշխարհի ճակատագիրն է որ պիտի վճռուի»

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, կարգ մը փոփոխութիւններ կատարուեցան գահլիճին մէջ, աւելի վճռականութեամբ չարունակելու համար պատերազմը: Վեց նախարարներ դուրս ձգուեցան,— Պ. Պ. Տալատիէ (արտաքին), Անաթոլ դը Մոնզի (հանրօգուտ չինութեանց), Լամուռէօ (եկմտական), Մարսէլ Էռօ (առողջապահական), Ալպէռ Սառօ (կրթական) եւ Լէոն Պաուէթի (առեւտրական): Արտաքին նախարարութիւնը ստանձնեց վարչապետը, որ միեւնոյն ատեն ազգ. պաշտպանութեան նախարար է: Պ. Ռէյնօ արտաքին նախարարութեան մէջ իրրեւ օգնական պիտի ունենայ Պ. Փոլ Պոտուանը, իսկ պատերազմական նախարարութեան մէջ՝ Զօր. Շարլ դը Կոլը, որ կարգ մը գիրքեր հրատարակած է նոր ռազմարուեստի մասին եւ զօրավարութեան աստիճան ստացաւ անցեալ մայիսին: Եւմտական նախարար նշանակուեցաւ Պ. Պուէթիլիէ, Ֆրանսական Ընտանիքի նախարար՝ Ժոռժ Փէռնօ (այս պաշտօնը կ'ընդգրկէ նաեւ առողջապահական նախարարութեան պատասխանատուութիւնները), հանրօգուտ չինութեանց նախարար՝ Պ. Ֆրոսար, տեղեկութեանց եւ քարոզութեանց նախարար՝ Ժան Փրուվօ («Փարի - Սուար»ի հրատարակիչը): կրթական՝ Իվօն Տէլբոս, առեւտրական նախարար՝ Պ. Շիշէռի: Դահլիճին մնացեալ կազմը կը մնայ անփոփոխ: Տեղական թերթ մը գիտել կուտայ թէ այս վերակազմութեան մէջ ազդեցութիւն գործած է ծերակոյտին արտաքին գործերու յանձնաժողովը:

Բուն պատերազմական դահլիճը այսուհետեւ պիտի բաղկանայ 8 անդամներէ, փոխանակ 11ի:

*** Վարչապետը ճայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, լաւատեսութիւն յայտնեց պատերազմի ընթացքի մասին: Ահաւասիկ իր ճառին ամփոփումը.

— « Տասնհինգ օրուան մէջ երկու անգամ խօսք առի, երկու անգամին ալ սեւ լուրեր հաղորդելով: Մայիս 21ին, ծերակոյտին առջեւ ըսի թէ Գերմանները Ամիէն կը դանուին: Մայիս 28ին ըսի թէ Պելժիոյ թագաւորը զաւակնեց մեղի, եւ Տէօնքէրքի ճամբան բաց է: Այսօր, դեռ ծանրակշիռ պահու մը, պիտի պարզեմ այն պատճառները որ յուսալ կուտան, ոչ թէ բառեր, այլ իրողութիւններ: Գերմանիա նետուած է երեք ձեռնարկներու մէջ, իրարու ետեւէ, սովորականին պէս մէկէտեղ դնելով իր բովանդակ վայրագութիւնը եւ նենգամտութիւնը: Առաջին ձեռնարկ,— Գերմանիոյ քարոզչական վարչութիւնը հաղորդեց թէ Պելժիոյ մէջ կռուող Դաշնակից բանակները պաշարուած են եւ պիտի բնաջնջուին, թէ պիտի կորուին ծովէն, պիտի զրկուին ռազմանիւթէ եւ ուտելիքէ: Եւ թէ աշխարհը ականատես պիտի ըլլայ անձնատուութեան մը որ աննախընթաց է պատմութեան մէջ: Եւ վերջապէս անկարելի ըլլալով զարմանել զօրքի այս զանգուածային կորուստը, Դաշնակիցներուն բարոյական կորովը պիտի խորտակուի: Արդ, պղպջաձեւ չէրչանակը չէփակուեցաւ: 335.000 դաշնակից զինուորներ նաւ նստան Տէօնքէրքի մէջ, Գերմանիոյ սորվեցնելով թէ ի՛նչ կը նշանակէ ծովերու տիրապետութիւնը: Հետու՝ խորտակուելէ, մեր զօրքին բարոյական կորովը, երկրին կորովը արժանի հանդիսացան մեր նախահայրերուն: Ֆլանտրի ճակատամարտին հերոսութիւնը եւ Տէօնքէրքի առջեւ մղուած վերջապահ կռիւները պատմութեան անցած են այլեւս »:

ՄՄԲ.— Տեղի անձկութեան պատճառով ստիպուած ենք վաղուան ձգել այս կարեւոր ճառին չարունակութիւնը:

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ՆՈՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ — ՊԵՏՐՈՍ ԱՐՔ.

Ուշ մնացած հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ Մայիս 30ին Կիլիկիոյ կաթողիկոս ընտրուած է տեղապահը, Պետրոս արք. Սարաճեան, իրրեւ յարմարագոյն թեկնածուն:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անգլիական դեսպան նշանակուեցաւ մասնաւոր պատուիրակը, Սըր Ս. Քրիփս, Ֆրանսական՝ Պ. Լապոն: Կը նշանակէ թէ երկու երկիրներն ալ կ'ուզեն բարւոք յարաբերութիւններ մշակել Ռ. Միութեան հետ:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԱԾ էր ծերակոյտին սղագիր պաշտօնեան, կասթոն Ամուբէլ, իրրեւ մեղսակից զերման լրտեսուհի Ֆոն Այնէմի: Մահապարտը վերաքննութեան դիմած ըլլալով, զինուորական վճռաբեկ ատեանը մերժեց փոխել վճիռը, հակառակ երկու փաստաբաններու պաշտպանողականին:

ՍՊԱՆԻՈՑ թերթերն ալ յունիս 3էն ի վեր երկու էջ կը հրատարակուին, թուղթի նեղութեան պատճառով:

Նահրիսայ հայկական միասին տարր վիճակը

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Մեծասպառ ծխախոտ

Հայաստանի ծխախոտագործության վերելքը ամենից առաջ պետք է վերագրել այն հոգատարության, որ ցուցաբերում է խորհրդային կառավարությունը ծխախոտագործության զարգացման համար։ Ծխախոտագործությունը Հայաստանի ամենահին ճյուղերից մեկն է։ Ծխախոտ մշակում են Հայաստանի գրեթե բոլոր շրջանները։ Ծխախոտագործությունը Հայաստանի տնտեսության կարևոր ճյուղերից մեկն է։ Ծխախոտագործությունը Հայաստանի տնտեսության կարևոր ճյուղերից մեկն է։ Ծխախոտագործությունը Հայաստանի տնտեսության կարևոր ճյուղերից մեկն է։

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 376.286

Directeur et Propriétaire : ՏCH. MISSAKIAN
Rédaction et Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme, PARIS (13)
Téléphone : GOBelins 15 - 70
Chèque Postal Paris 1678 - 63 (ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ Գաղութներ	150 ֆրանք	75 ֆրանք	40 ֆր.
Անգլիա եւ Իտալիա	265 ֆրանք	140 ֆրանք	
Ուրիշ երկիրներ	215 ֆրանք	110 ֆրանք	

ԿԻՐԱԿ
9
ՑՈՒՆԻՍ
DIMANCHE
9 JUIN
1940

ԺԲ. ՏԱՐԻ — 16e Année No. 4371

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱԿԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍՊԱՐԱՊԵՏԻՆ ՀՐԱՄԱՆԸ

«Ամուր կառչեցէք Ֆրանսայի հողին»

ԹՇՆԱՄԻՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՄԷՋ ԴՐԱԾ Է 40 ՁՕՐԱԲԱԺԻՆ

Կատարի ճակատամարտ 180 քիլոմեթրի վրայ

Չեկոյց թիւ 555, յունիս 7, առաւօտ (282րդ օր).— Դիչերուան ընթացքին, յարաբերական հանդարտութենէ մը վերջ, ճակատամարտը վերսկսաւ այս առտու մեւնոյն ընդհանուր պայմաններով ինչպէս երէկ:

Չեկոյց թիւ 556, իրիկուն.— Ծովուն եւ Շըմէն ու Տամի միջեւ ճակատամարտը չարունակուեցաւ ամբողջ օրը, միեւնոյն ուժգնութեամբ: Մեր զինուորները արիաբար կը դիմադրեն թշնամիի մը որ, առանց հաշուելու իր կորուստները, զարձեալ նոր զանգուածներ քշած է յառաջ: Այս ճակատին վրայ ընդհանրապէս մեր յառաջացեալ զօրամասերը կատարելէ վերջ իրենց յանձնուած պարտականութիւնը թշնամի հրասայլերուն եւ հետեւակազօրքին դէմ, քաշուեցան ըստ հրամանի: Արեւմտեան կողմը, դէպի վերին Պրէյ, զերման զրահապատ զօրախումբեր սողոսկեցան մեր դիծերուն մէջ, առանց սաման զրահապատ զօրախումբեր սողոսկեցան մեր դիծերուն մէջ, առանց սաման կարենալ խորտակելու մեր յենակէտները որ կը դիմադրեն: Ենի վրայ թշնամին բուռն ռմբակոծութիւններ կատարեց եւ փորձեց դետակը անցնիլ Սուասոնի արեւելեան կողմէն: Իր զօրախումբերէն անոնք որ դետին ճամբ ափը անցեր էին բնաջինջ եղան: Մեր օդաորմիդը չարունակեց անդադար նեղել թշնամի զօրքը ռմբակոծութիւններով եւ թնդանօթաձգութեամբ: Քսանըչորս ժամուան մէջ աւելի քան հարիւր թոն ռումբ արձակուեցաւ զրահապատ կառքերու, կարաւաններու եւ հաղորդակցութեան ճամբաներու վրայ: Մեր հետապնդիչ օդանաւերը անդադար կը չարունակեն թշնամի օդանաւերու քանդումի գործը, միեւնոյն ատեն ապահովելով մեր օդանաւերուն պաշտպանութիւնը: Քսանըչորս ժամէ ի վեր 21 թշնամի օդանաւեր վար առնուած են:

*** Սպարապետը, Զօր. Վէյկան, հետեւեալ յայտարարութիւնը ուղղեց զօրքին, յունիս 5ի առտուն՝ ժամը 10ին, երբ կը սկսէր զերմանական նոր յարձակողականը.

— « Ֆրանսայի ճակատամարտը սկսած է: Հրամանն է պաշտպանել մեր դիրքերը, առանց մխրճէ անցընելու ընկերումը: Սպաներ, ենթասպաներ եւ զինուորներ Ֆրանսական բանակի, արշաւողին կողմէ վիրաւորուած մեր հայրենիքին մասնումը թող ձեզի ներշնչէ անսասան վճռականութիւն ամուր կենալու հոն ուր կը գտնուիք: Մեր փառաւոր անցեալին օրինակները կը յուցնեն թէ վճռականութիւնը եւ քաջութիւնը միշտ կը յաղթեն: Կառչեցէք Ֆրանսայի հողին: Միայն դէպի յառաջ նայեցէք: Թիկունքին վրայ, սպառազինութիւնը միջոցներ ձեռք առած է ձեզի ուժ տալու համար: Մեր հայրենիքին ճակատագիրը, իր ազատութեանց պահպանումը, մեր զաւակներուն ապագան կախում ունին ձեր յամառութենէն»:

ԴՈՐՕՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ՀՆԹԱՑՔԸ.— Գերմանական զրոհին երրորդ օրն ալ, Ֆրանսայի պաշտպանողական զօտին, որ մինչեւ 50 մղոն խորութիւն ունի չատ մը կէտերու վրայ, ամուր մնաց 180 քիլոմեթր ճակատի մը վրայ, ծովէն մինչեւ Շըմէն ու Տամ: Գերմանները 500.000 զինուոր նետեցին կրակին մէջ, չատ մը պահեստի գունդերով եւ իրենց ճնշումը մանաւորապէս աւելցաւ էնի եւ Շըմէն ու Տամի միջեւ: Սոմի վրայ դաշնակից դիրքերը անփոփոխ մնացին. Ֆրանսացիները ամուր կեցան Ամիէնի եւ Փէռոնի հրջանին մէջ: Միայն Փէռոնի ճակատին վրայ Գերմանները յարձակեցան մօտ հազար հրանայլերով եւ մինչեւ կէս օր չէին ճեղքած դլխաւոր կէտերը, թէեւ փոքրաթիւ հրասայլեր սողոսկեցան անոնց միջեւ, 6—7 մղոն հեռաւորութեամբ: Գերմանական զեկոյցը, որ ընդհանրապէս յաւելեալ եւ ճոխացեալ նկարագրութիւններ կը հրատարակէ յաղթանակներու մասին, այս անգամ պարզապէս կ'ըսէր թէ ճակատամարտը կը չարունակուի «համաձայն ծրագրի»: Ոչ մանրամասնութիւններ կուտան, ոչ ալ քաղաքներու անունները կը յիշեն: Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ գերմանական վերջին զեկոյցը սովորականէն երեք ժամ վերջը հրատարակուեցաւ: Այս առթիւ աւելի քան 400 կը հաշուեն խորտակուած գերմանական հրասայլերուն թիւը, մեծ մասը քանդուած ֆրանսական օդանաւերու կողմէ: Ֆրանսացիները յենակէտներ հաստատած են ցամաքային ականներով, պայթեցնելու համար հրասայլերը: Պատնէշներ չինուած են բոլոր ճամբաներուն վրայ: Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, զերմանական խորասոյզ օդանաւերու վարիչները սկսած են կքիլ ահռելի տաժանքին եւ յոգնութեան տակ:

Զգուշանալով հանդերձ անտեղի լաւատեսութենէ, Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ կացութիւնը նպաստաւոր է Դաշնակից բանակներուն համար: Այս տպաւորութեան կը վերագրուի Ֆրանքին եւ տոլարին անակնկալ բարձրացումը Նիւ Եորքի սակարանին մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ. էջ)

«ԱՇԽԱՐՀԻ ՁԱԿԱՏԱԳԻՐՆ Է ՈՐ ՊԻՏԻ ՎՃՌՒԻ»

Երէկ հրատարակեր էինք վարչապետին բանախօսութեան առաջին մասը ուր կը պատմէր 335.000 զինուորներու փրկութիւնը Տէօնքէրքի մէջ: Այս առթիւ Պ. Ռէյնօ ներմապէս գնահատելով զինուորական վարիչներուն բարձր արժանիքները, չարունակեց.

— « Գերմանական երկրորդ ճեռնարկին նպատակն եղաւ խորտակել Փարիզի ժողովուրդին բարոյական կորովը: Անցեալ երկուշաբթի օր, Հիթլէր հանդիսական արշաւ մը կազմակերպեց մայրաքաղաքին վրայ: Ան հարիւրաւոր ռմբաձիգ եւ հետապնդիչ օդանաւեր տրամադրեց: Ի՞նչ էին առաջադրուած նշանակէտները: Կարեւորութիւն չունի այդ պարագան, որովհետեւ ամէն մարդ դիտէ, «ան» ալ դիտէ, որ նշանառութիւնը վրիպելով, կիները, ծերունիները, մանուկներն ալ կը զարնուին միւսներուն հետ: Այս բոլորը յուզեցի՞ն Փարիզը: Ոչ իսկ մէկ երկվայրկեան: Ռմբակոծութենէն քանի մը վայրկեան վերջը, ես տեղին վրայ տեսայ հսկայ դէմքերը մեր բանուորներուն, բանուորուհիներուն, Փարիզի ժողովուրդին որ չի դիտեր դողալ: Հիմա դիտենք թէ ի՛նչ է հսկայական օդաբշաւը, ոչինչ՝ Փարիզի հոգիին համար: Գիտէք որ մենք անպատասխանի չձգեցինք այս արշաւը: Երեքշաբթի գիշեր, անդլիական ռմբաձիգ օդանաւերու յաջորդական չարքեր յարձակեցան Ռուրի գործարաններուն վրայ: Ռումբեր ինկան Տորթմունդի, Ծրանքֆորթի, Տիւսէլտորֆի, Քէօլնի, Էսսէնի մէջ: Հրկիզուած քարիւղի չեմարաններու կրակը կը տեսնուէր 150 քիլոմեթր հեռուէն: Ֆրանսական ռմբաձիգները թռան Մանհայմի, Ուլմի, Լուտվիկսհաֆէնի եւ Միւնիխի վրայ: Պատիչէ Անիլինի վիթխարի գործարանը հրկիզուեցաւ: Հրդեհը կը տեսնուէր Ֆրանսական սահմանադլուխէն: Այսուհետեւ Ֆրանսական իւրաքանչիւր քաղաքի դէմ կատարուած արշաւանքին պիտի պատասխանուի նոյն ձեւով:

Գերմանական երրորդ ճեռնարկը, ամէնէն վճռականը, այն է որ կը տեսնենք այսօր,— Ֆրանսայի ճակատամարտը, մեծազանգուած յարձակումը, որմէ առաջ տեղի ունեցաւ Հիթլէրի յայտարարութիւնը իր զինուորներուն: Մեր դիտցած բոլոր միջոցները ապարդիւն նետուած են,— օդանաւ եւ զրահապատ զօրամասեր, անդամ մը եւս մեր ճակատին մէջ սողոսկելու եւ զայն ճեղքելու համար: Ճակատամարտը դեռ նոր սկսած է: Չեմ ուզեր այդ մասին ուրիշ բան ըսել քան ինչ որ ինծի ըսաւ Զօր. Վէյկան.— « Գոհ եմ այն եղանակէն որով կը մղուի ճակատամարտը եւ որով կը գործադրուին իմ հրամանները՝ ամէն գնով դիմադրելու»: Արար աշխարհ հեւի հեւ կը հետեւի այս ճակատամարտին ելեւէջներուն, որովհետեւ 1940 յունիսի կռիւները պիտի վճռեն, ինչպէս ըսաւ Հիթլէր, իր ճակատագիրը, թերեւս հարիւրաւոր տարիներու համար»:

Վարչապետը յետոյ բացատրեց թէ հիթլէրական Գերմանիան կը ձգտի Եւրոպայի մէջ եւ Եւրոպայէն անդին ալ հաստատել «հարատահարիչ կարգուսարք մը ուր ոչ - գերման արիւնէ սերած մարդիկը միայն ստրուկներու դեր պիտի կատարեն: Միջին դար մը որ պիտի չլուսաւորուի Քրիստոսի քաղցրութեամբ»: Եւ յայտարարեց.

— « Գերմանական գերակայութեան երազը պիտի զարնուի Ֆրանսական դիմադրութեան, որովհետեւ այսօր Հիթլէրի դէմ ծառացած Ֆրանսան երկու պատերազմներու միջեւ եղած Ֆրանսան չէ. ուրիշ Ֆրանսա մըն է: Ինչպէս որ Հիթլէրի դէմ պայքարող Անգլիան այլեւս սա քսան տարիներու Անգլիան չէ, մենք, 1940 յունիսի Ֆրանսացիներս ալ միայն մէկ մտածում ունինք,— փրկել Ֆրանսան: Կառավարութեան բոլոր անդամները տոգորուած են նոյն կամեցողութեամբ,— յաղթել: Երբ հայրենիքը վտանգի մէջ է, մենք ժամանակ պիտի չվատնենք պատասխանատուութեանց վիճաբանութիւններով: Մենք պիտի չկորսնցնենք Ֆրանսան պատակելով զայն: Պատասխանատուութիւններ կը կրենք բոլորս ալ, մեզմէ իւրաքանչիւրը, ձեզմէ իւրաքանչիւրը, ամէն ընտրեալ եւ ընտրող: Մեր պարտականութիւններուն առաջինն է ճանչնալ մեր սեփական թերութիւնները: Իրենց յաջորդական կառավարութեանց եւ հանրային մխրճին մէջ, ժողովրդապետութիւնները երկար տարիներ ի վեր զուրկ մնացին պայծառատեսութենէ եւ յանդգնութենէ: Հայրենիքի զաղափարը, զինուորական արժէքի զաղափարը չափազանց անտեսուեցան: Ըսենք միանգամ ընդ միշտ, փակելու համար պատմութեան այս էջը եւ աշխատելու այն մոլեգին կորովամտութեամբ որ յատուկ է աշքերը բացուած մարդոց»:

Վերջացնելէ առաջ, վարչապետը ակնարկեց ուրիշ միջազգային տագնապի մը.— «Աւելի քան 400 կը հաշուեն խորտակուած գերմանական հրասայլերուն թիւը, մեծ մասը քանդուած ֆրանսական օդանաւերու կողմէ: Ֆրանսացիները յենակէտներ հաստատած են ցամաքային ականներով, պայթեցնելու համար հրասայլերը: Պատնէշներ չինուած են բոլոր ճամբաներուն վրայ: Կարգ մը տեղեկութեանց համաձայն, գերմանական խորասոյզ օդանաւերու վարիչները սկսած են կքիլ ահռելի տաժանքին եւ յոգնութեան տակ:

Զգուշանալով հանդերձ անտեղի լաւատեսութենէ, Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ կացութիւնը նպաստաւոր է Դաշնակից բանակներուն համար: Այս տպաւորութեան կը վերագրուի Ֆրանքին եւ տոլարին անակնկալ բարձրացումը Նիւ Եորքի սակարանին մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Բ. էջ)

Շ.

Իտալիոյ խորհրդաւոր շարժումները

»» · ««

Քաղաքական աշխարհին ուշադրութիւնը կեդրոնացած կը մնայ Իտալիոյ վրայ, մանաւանդ որ Մուսոլինի կը չարունակէ լռութիւն պահել: Վերջին լուրի մը համաձայն, Իտալիոյ Առաջնորդը իր պատմական ճառը պիտի խօսի վաղը, երկուշաբթի: Այդ ճառին սպասուեցաւ մայիս 24ին, յետոյ 28ին, յետոյ յունիս 2ին եւ վերջապէս յունիս 5ին, բայց Մուսոլինի կը չարունակէ քար լռութիւն պահել:

Ամէն պարագայի մէջ, բարենչան չեն վերջին լուրերը: Հռոմէն կը հեռագրեն թէ ֆաշական կուսակցութեան անդամները հրաման ստացան հաղնիլ իրենց համազգեստները եւ վենեցիա հրապարակը երթալ, լսելու համար Մուսոլինիի կարեւոր յայտարարութիւնը: Այս յայտարարութեան օրը եւ ժամը պիտի ծանուցուին աւելի վերջը:

Ուրիշ նշանակալից լուր մը, ամերիկեան աղբիւրէ.— Իտալական չոգենաւային ընկերութեանց նաւերը հրաման ստացած են անմիջապէս չեզոք նաւահանգիստներ երթալ: Այս միջոցին կարգ մը իտալական նաւեր կը գտնուին ամերիկեան ջուրերուն մէջ:

Մարշալ Պոնօ, անդրծովեայ ցամաքային ուժերու ընդհ. քննիչը, յունիս 9էն սկսեալ (այսօր) պիտի ստանձնէ Իտալիոյ հարաւային բանակին հրամանատարութիւնը:

Աղեքսանդրիոյ մէջ վար դրուեցաւ իտալական չոգենաւ մը, որ բամպակ բեռցած էր:

Սուր բանավէճ մը ծագած է իտալական եւ ամերիկեան թերթերու միջեւ: Պ. Կայա, Մուսոլինիի թարգմանը, նախագահ Րոզվէլթի ազդարարութեանց առթիւ դիտել կուտայ թէ Մ. Նահանգները իրաւունք չունին խառնուելու Եւրոպայի գործերուն, համաձայն Մընրոյի վարդապետութեան: Եթէ խառնուին, այն ատեն Եւրոպան ալ իրաւունք պիտի ունենայ միջամտելու Ամերիկայի գործերուն: Ամերիկեան թերթերը կը ծաղրեն այս անուղղակի սպառնալիքը, աղդարարելով թէ «քանի որ Մ. Նահանգները օրէ օր աւելի բացորոշապէս կը յայտնեն իրենց կամքը օգնելու Դաշնակիցներուն, այս կարգի սպառնալիքները չեն որ պիտի կասեցնեն զիրենք»:

*** «Թան»ի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Հռոմի մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Ֆրանսայի դահլիճին վերակազմութեան եւ հանրապետութեան նախագահին կողմէ Պ. Լավալի չնորհուած ունկնդրութեան: «Ավվընիէ» թերթը, որ սերտ կապեր ունի Իտալիոյ արտաքին նախարարութեան հետ, հարց կուտայ թէ «Պ. Տալատիէ քաւա՞ծ է իր հակիտալական մեղքը եւ թէ Լավալ պահեստի չի՞ մնար, ուրիշ անակնկալի մը համար, երբ կացութիւնը աւելի հասուն հանգամանք ստանայ»:

*** Ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրերը թէ ֆրանսացի սպաներ «բռնութիւն, նոյնիսկ ոճիր գործած են Իտալացիներու հանդէպ, ճակատամարտի խառնակութեան մէջ»:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ

ԿԸ ՀԵՌԱԳՐԷՆ թէ Իրաքի կառավարութիւնն ալ խիստ միջոցներ ձեռք առաւ զինուորական արշաւանքի եւ «հինգերորդ դունդ»ի դէմ: Ոստիկանութիւնը իրաւունք ունի հետապնդելու կասկածելի օտարականները: Նամակները եւ թերթերը պիտի քննուին: Օտարականներուն արգիլուած է քնակիլ կարգ մը չրջաններու մէջ:

65 ՏԱՐԵԿԱՆԷն վեր գործազուրկներու աշխատանքի պայմաններու մասին հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին մէջ, յունիս 6ին:

ՆԻՍԻ մէջ ձերբակալուեցաւ Լուի Շարլ Հիւկէ, որ կը փնտռուէր 1938 յունուարէն ի վեր, ինչպէս եւ իրրեւ դասալիք: Ամբաստանեալը խոստովանեցաւ թէ ինք սպաննած է երկու հակաֆաշական Իտալացիներ, Ռոզէլլի եղբայրները, որոնք թերթ մը կը հրատարակէին Փարիզի մէջ:

ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՑ դաշնակցային խորհուրդը որոշեց քաղաքային իշխանութենէն զինուորական իշխանութեան փոխանցել ապահովութեան վերաբերեալ քրէական յանցանքները: Մահապատիժ պիտի գործադրուի լրտեսութեան համար:

ՕՐՈՒՆ ՀՈԳԵՒ

ՍԵՐ ՏՈՒՆԴ ՀՈՒՀԱՑ

(Թարգմանիչ ՍՄՊԱԴ ՍԱՐԳՍՅԱՆ)

Ես տեսա երազ մը։ Ես տեսա երազ մը, որ ինձ համար ամենէն սարսափելին էր։ Ես տեսա երազ մը, որ ինձ համար ամենէն սարսափելին էր։

Ես տեսա, որ ես մեռած էի։ Ես տեսա, որ ես մեռած էի